

Universitetet
i Stavanger

FAKULTET FOR UTDANNINGSVITENSKAP OG HUMANIORA

BACHELOROPPGAVE

Studieprogram:

M-LEKTOR

Kandidatnummer:

9525

Veileder:

Torjus Dversnes

Tittel på bacheloroppgaven:

Kvalitativ analyse av politiets rolle i NRK-serien *22. juli*

Antall ord: 8042

Antall vedlegg/annet: 13 924

Stavanger, 01.06.2022.
dato/år

En kvalitativ analyse av politiets rolle i NRK serien *22. juli*

Foto: NRK.

Sindre Ihle

Bacheloroppgave i historie HIS370

Universitetet i Stavanger

2022

Universitetet
i Stavanger

Forside: NRK, *Politibetjenten Eivind*. 2020. Oslo. Hentet 20.05.2022 fra https://www.nrk.no/oppdrag/alt-du-lurer-pa-om-dramaserien-_22.-juli_-1.14764348.

Innholdsfortegnelse

Kapittel 1: Innledning	1
1.1 Problemstilling	1
1.2 Oppgavens relevans.....	2
1.3 Begrunnelse for valg av serie	2
1.4 Avgrensning	3
Kapittel 2: Teori	4
2.1 Grunnleggende begrep	4
2.2 Tidligere forskning	4
2.3 Historiefilm – fra tanke til formidlingsform.....	6
2.4 Rosenstones tre typer historiske filmer	7
Kapittel 3: Metode	10
3.1 Tekstanalyse	10
3.2 Utvalg av data.....	11
3.3 Begrensninger med metoden	12
Kapittel 4: Analyse	14
4.1 Analyse av politibetjent Eivind og journalistene Anine og Harald	14
4.2 Seriens kontekst i lys av de aktuelle terrorhandlingene	14
4.3 Fortellervinkel	16
4.4 Visuelle virkemidler	17
4.5 Auditive virkemidler	19
4.6 Språklige virkemidler	21
Kapittel 5: Konklusjon	24
Litteraturliste	26
Vedlegg	29

Kapittel 1: Innledning

Datoen 22. juli 2011 er ofte assosiert med en av de mørkere periodene i norsk historie. Den ettermiddagen ble regjeringskvartalet og Utøya mål for noen av de mest ekstreme handlingene Norge har vært vitne til etter andre verdenskrig. En fikk oppleve hvor langt et enkeltindivid er villig til å strekke seg for å skape oppmerksomhet rundt sitt politiske ståsted. Kvelden huskes av mange for å være kaotisk, uoversiktlig og urovekkende. Jeg husker selv da musikken på radioen under ettermiddagsstellet i fjøset ble avbrutt av en ekstra nyhetssending. Jeg kunne knapt tro hva jeg hørte, og kunne ikke i min villeste fantasi forestille meg hva de neste timene ville inneholde.

Ti år senere, 22. juli 2021, markerte samtlige fylker over hele landet at det var gått ti år siden terroren traff oss.¹ I anledning markeringen talte daværende statsminister, Erna Solberg, og sa at «den viktigste beredskapen, den må vi bygge i hver enkelt av oss».² Dette kan implisitt bety at hver enkelt samfunnsborger har en iboende plikt for å hindre at noe slikt gjentar seg. Selv om mange husker hvor de var og hva de gjorde når angrepene fant sted, er det ikke nødvendigvis slik at dagens ungdom husker da terroren rammet. Anne Talsnes i 22. juli-senteret sa i et intervju med NRK at «det kjem mange hender i været når dei spør kven som ikkje hugsar noko frå den dagen i 2011».³ I den samme artikkelen er det flere ungdommer, blant annet Runar Chong Nordgård, som sier «Eg skal vere heilt ærleg å seie at eg hugsar ikkje noko som helst frå den datoen».⁴ Ser vi Solbergs beredskapsappell i lys av Talsnes og Nordgård sine uttalelser, blir det interessant å se på hvordan vi i årene etter 2011 har fremstilt terroristens handlinger og konsekvensene som medførte.

1.1 Problemstilling

De siste årene har vi fått en bølge av ulike dramatiseringer om 22. juli. *22 JULY* av Netflix, Erik Poppes *Utøya 22. juli* og *22. juli* av NRK er noen eksempler på dette. Til tross for de ulike perspektivene og sjangrene fremstillingene opererer med, har de felles at de skildrer terroren, angrepene og konsekvensene av den. I årene etter 2011 fikk flere offentlige

¹ 22. juli senteret. «Arrangementer over hele Norge». Hentet 22.03.2022 fra <https://22julisenteret.no/10-ar-etter-22-juli/arrangementer-2/>

² Erna Solberg, «Et helt land ble slått i bakken», 22. juli 2021, VGTV, 05:23, hentet fra <https://www.vgtv.no/video/221971/erna-solberg-om-22-juli-et-helt-land-ble-slaatt-i-bakken>

³ Elin Kristin Raudøy. «Eg hugsar ikkje noko frå 22. juli 2011». Hentet 22.03.2022 fra <https://www.nrk.no/mr/-eg-hugsar-ikkje-noko-fra-22.-juli-2011-1.15577848>.

⁴ Raudøy, «Eg hugsar ikkje noko».

samfunnsinstitusjoner kritikk for sin manglende beredskap. Blant annet konkluderte 22. juli-kommisjonen (også kalt Gjørsv-kommisjonen) med at «myndighetenes evne til å beskytte menneskene på Utøya sviktet, at en raskere politiaksjon var reelt mulig og at gjerningsmannen kunne ha vært stanset tidligere».⁵ I kommisjonens rapport er det særlig politiets innsats som ilegges mye kritikk. Derfor er det særdeles interessant å se på hvordan vi i ettertid har fremstilt hendelsene rundt 22.juli, spesielt om en tar kommisjonens konklusjon i betraktning. Problemstillingen oppgaven vil gi svar på er som følger: «Hvordan fremstiller TV-serien *22. juli* kritikken rettet mot politiet i kjølvannet av terrorhandlingene i 2011?».

1.2 Oppgavens relevans

Den verste traumen etter terroren er over, og i løpet av årene som er gått har vi fått tid til å regissere filmer og serier basert på hendelsene. Derfor vil det være både viktig og interessant å undersøke hvordan vi fremstiller historiene rundt 22. juli. Det kan gi oss en indikasjon på hvordan samfunnet i tiden etter terroren, har bearbeidet, tolket og forstått angrepene og konsekvensene som medførte. Film som medium kan dermed være et effektivt virkemiddel for å gjenskape terrorhandlingene i 2011, og videre gi publikum en inngang til å se hvordan beredskapssvikten i politiet kunne ha utartet seg. I videreføringen av mitt prosjekt blir serien en oppfordring til å aktualisere viktigheten av en politienhet med fungerende beredskapsplaner og evne til å håndtere komplekse terroraksjoner.

1.3 Begrunnelse for valg av serie

Det er interessant å spørre hvorfor akkurat denne serien, når vi har fått så mange ulike fremstillinger av terroren de siste årene. *22. juli* av NRK bygger på et grundig kildearbeid, og selv hevder mediehuset at «alle faktaopplysninger om terroraksjonene 22. juli er historisk korrekte, men at hendelsesforløpet er dramatisert».⁶ De har strevet etter å gjøre serien så realistisk som mulig, blant annet ved å spille inn scener på lokasjoner under så realistiske forhold som mulig.⁷ Serien skiller seg samtidig fra de andre nevnte dramatiseringene ved å ha et litt annet fokus. *22. juli* er den første fremstillingen som i stor grad setter søkelys på

⁵ NOU, *Rapport fra 22. juli-kommisjonen* (Oslo: Departementenes servicesenter, 2012).

⁶ Ola Nymo Trulsen, «Alt du lurar på om dramaserien «22. juli»,». Hentet 28.03.2022 fra <https://www.nrk.no/oppdrag/alt-du-lurer-pa-om-dramaserien- 22.-juli -1.14764348#5>

⁷ Trulsen, «Alt du lurar på».

beredskapen og forholdene rundt terroren, i stedet for selve terrorhandlingene. Ettersom dette er det jeg skal se nærmere på, er det en viktig årsak til at serien ble valgt.

1.4 Avgrensning

Hovedfokuset i mitt prosjekt vil hvile på 22. *juli* og hvordan serien fremstiller kritikk mot politiet. Det betyr at jeg er nødt til å velge ut én av flere relevante dramatiseringer av terrorangrepene der politiet er involvert. Oppgaven vil se nærmere på de mest aktuelle episodene i den valgte serien som er episode tre, fire og fem. Prosjektets fokus vil i all hovedsak ligge på samfunnskritikken som ble rettet mot politiet. Det betyr at de andre samfunnsinstitusjonene som serien også retter kritikk mot er utelatt, og vil derfor ikke bli analysert i denne oppgaven.

Kapittel 2: Teori

Innledningsvis vil jeg redegjøre for det teoretiske fundamentet oppgaven hviler på. Aller først vil jeg avklare tekstbegrepet for å unngå mulige misforståelser, da begrepet har en bred betydning og kan brukes på ulike måter i ulike kontekster. Deretter vil jeg se på hva forskningen sier om 22. juli før jeg videre presenterer filmteori knyttet opp mot historiefilmer og hvordan historie fremstilles på film. Avslutningsvis vil jeg gjøre rede for dokudrama som sjanger.

2.1 Grunnleggende begrep

De siste årene har tekstbegrepet fått en bredere betydning. Når jeg i oppgaven bruker begrepet tekst vil det være i utvidet betydning – såkalt «multimodal tekst». Anne Løvland hevder at multimodale tekster er «vår tids kommunikasjonsform» og definerer begrepet slik: «Multimodale tekster kombinerer enheter som skaper mening på forskjellig måte».⁸ Ytringene, handlingene og bildene vi ser på skjermen blir dermed en integrert del i tekstuttrykket og blir videre oppgavens elementære analysefokus.

2.2 Tidligere forskning

Selv om vi i dag lever i en verden dominert av medier er det ikke gjort mye forskning på hvordan vi i ettertid har fremstilt 22. juli. Det er naturlig sett i lys av at de første filmene først kom i 2018. Men, terroraksjonene mot regjeringskvartalet og Utøya har allerede blitt et objekt for vitenskapelig forskning.

Wollebæk med flere har forsket på hvordan angrepene har påvirket de ulike samfunnsdelene.⁹ Artikkelen konkluderer med at dagens unge har en sterk fornemmelse om at Norge forandret seg etter 22. juli – både for det verre og til det bedre. Studien presiserer også funn om at det politiske holdnings- og handlingsmønsteret hos de yngste (16-18 år) og til unge voksne (19-25 år) er ulikt, og argumenterer for at de unge er størst preget av terroren og at de derfor ble trukket mot politiske institusjoner.¹⁰ Offentliggjøringen av Gjørvi-kommisjonens rapport konstaterte på mange måter at rosetoget var gått. Den omfattende systemsvikten gjorde at det ble naturlig å

⁸ Anne Løvland, «Multimodalitet og multimodale tekster». *TIDSSKRIFTET VIDEN OM LÆRING 7* (2010): 1, <https://www.videnomlaesning.dk/media/1607/anne-lovland.pdf>.

⁹ Dag Wollebæk, et. al, *Et år etter 22. juli Har rosetoget gått?* (Oslo: Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor, 2012).

¹⁰ Wollebæk, et. al, *Et år etter 22. juli*, side 73.

sette landets beredskap, evne til å håndtere kriser og samfunnssikkerhet under debatt. Funnene i studien stadfester at nordmenn, etter terroren, har fått økt tillit til institusjoner, og da særlig til regjeringen og Stortinget.¹¹

Terroristens eget kulturelle/ideologiske univers har blitt forsket på av Berntzen og Sandberg.¹² Selv om han var alene om handlingene, stammet hans ideologi, verdensbilde og narrativer fra en større, radikal og til dels ny anti-islamistisk bevegelse. For å forstå terrorangrepene blir det dermed essensielt å se til hvordan terroristens begrunnelse er integrert i anti-islamistisk retorikk.¹³ Berntzen og Sandberg konkluderer med at Breivik rekonstruerte og til dels konstruerte en ny form for anti-islamsk terrorisme gjennom å bruke analogier, kjente ord, kjente fortellinger og ideer i sitt manifest.¹⁴ Konspirasjonsteorier er ofte synonymt med anti-demokratiske holdninger som å bestride offentlige institusjoner og demokratisk deltakelse i ett samfunn.¹⁵ En type «oss/dem»-mentalitet blir med på å legitimere vold i form av metaforer som *borgerkrig* og *landsforrædere*.¹⁶ Berntzen og Sandberg beskriver et potensial for en voldelig eskalering dersom en kollektiv identitet samles rundt troen på en ekstensiell trussel som truer gruppens kultur.

I *Kampen om demokratiet: 22. juli og konstruksjonen av et kulturelt traume*, redegjør Tore W. Rafoss om at hendelsene rundt 22. juli 2011 var så fremmede at vi manglet både språk og begrep for å forstå de, og at det norske folk startet et kollektivt tolkningsarbeid. Han argumenterer videre for at vi har en klar og narrativ fremstilling med Norge som protagonist, med et mål om mer åpenhet og demokrati, og en antagonist (gjerningsmann) som angrep og truet det norske demokratiet.¹⁷ Ifølge Rafoss gjør kultursosiologiske perspektiv på narrativ og traumer det mulig å beskrive hvordan et kollektivt tolkningsarbeid forvandlet 22.juli-terroren. Fra å være fremmed og uforståelig ble terroraksjonene omgjort til en hendelse med sosial og historisk relevans.¹⁸

Ifølge Claudia Lenz kan vi forstå 22.juli ut ifra fire perspektivfortellinger. Det er demokrati-, kjærlighets-, mangfold-, og beredskapsfortellingen, som alle forteller sin versjon av hendelsene

¹¹ Wollebæk, et. al, *Et år etter 22. juli*, side 73.

¹² Lars Erik Berntzen og Sveinung Sandberg, «The Collective Nature of Lone Wolf Terrorism: Anders Behring Breivik and the Anti-Islamic Social Movement», *Terrorism and Political Violence* 26, nr. 5 (20. oktober 2014): 759–79, <https://doi.org/10.1080/09546553.2013.767245>.

¹³ Berntzen og Sandberg «The Collective Nature», side 14.

¹⁴ Berntzen og Sandberg «The Collective Nature», side 14.

¹⁵ Berntzen og Sandberg «The Collective Nature», side 14.

¹⁶ Berntzen og Sandberg «The Collective Nature», side 14.

¹⁷ Tore Witsø Rafoss, «Kampen om demokratiet 22. juli og konstruksjonen av et kulturelt traume,» i *kultursosiologisk forskning*, red. Håkon Larsen (Oslo: Universitetsforlaget, 2015), side 197-212.

¹⁸ Rafoss, «Kampen om demokratiet», side 212.

denne dagen, og hvordan Norge ser tilbake på, tolker og hva som preger vår forståelse av den.¹⁹ Firedelingen er på ingen måte utfyllende, og kan sies å være delvis overlappende, men den gir et godt bilde på de ulike tolkningsrammene vi kan plassere terroren i. Lenz argumenterer for at beredskapsfortellingen tar for seg den manglende nasjonale beredskapen, som gjorde at mange mennesker, spesielt på Utøya, mistet livet. Beredskapsfortellingen ser videre på hvordan terroren kunne få så store konsekvenser, og hva som har blitt gjort i ettertid. Fortellingen tar utgangspunkt i Gjørsv-kommisjonens knusende rapport, og har i tillegg et kontrafaktisk element – hva hadde skjedd om beredskapen hadde vært bedre?²⁰

2.3 Historiefilm – fra tanke til formidlingsform

Tanken om at film kan reprodusere verden, samtidig som den kan rekonstruere historiske begivenheter gjennom dramatisering, filmens miljø og atmosfæren ble lansert på tidlig 1900-tallet.²¹ Gjennom teknologiske utbedringer i det 20.- og 21.- århundret har film utviklet seg til å bli et av de vanligste mediene vi kjenner til. I 1920 gikk filmbransjen gjennom en periode med store endringer, der den eksempelvis fikk farge, bedre lydeffekter og større bilde. Det skulle derimot gå om lag 60 år fra tanken om film som en historisk formidlingsmåte så dagens lys, til den ble tatt seriøst av historikere på 1960-tallet.²² Før 1960 havnet film på feil side av det store skillet mellom høy- og lavkultur, og skillet begynte ikke å slå sprekker før på 60-tallet.²³

Hovedkritikken mot film som historisk formidlingsform er, ifølge Sorlin, at all film til syvende og sist er oppdiktet, selv om den bygger på historiske bevis.²⁴ Historiefaget har sine klare begrensinger ved at fortiden er tapt, uobserverbar og ugjenkallelig. Film vil aldri kunne gjenskape hvordan fortidens mennesker ble påvirket av historiske hendelser, og hva de opplevde av eksempelvis lyder og smaker. Dersom vi unngår å vurdere filmen etter samme kriterier som tekster, men heller strever etter å analysere filmen på filmens egne premiss, argumenterer Rosenstone for at vi likevel kan drive med en ny måte historieformidling.²⁵

¹⁹ Claudia Lenz, «22. juli-fortellinger og forhandlingen om hva terroren skal bety for fremtiden», *Tidsskrift for kulturforskning*, nr. 1 (27. august 2018) <https://ojs.novus.no/index.php/TFK/article/view/1539/1523>.

²⁰ Lenz, «22.juli-fortellinger», side 102.

²¹ Robert A. Rosenstone, *HISTORY ON FILM FILM ON HISTORY* (New York: Routledge Taylor & Francis group, 2018), side 11.

²² Rosenstone, *HISTORY ON FILM*, side 19.

²³ Rosenstone, *HISTORY ON FILM*, side 19.

²⁴ Rosenstone, *HISTORY ON FILM*, side 21.

²⁵ Rosenstone, *HISTORY ON FILM*, side 20.

Dersom vi i dag skal kunne danne oss et inntrykk av hvordan en tapt fortid kunne sett ut, kan historiefilmer, gjennom metaforer og representasjon, være et nyttig hjelpemiddel.²⁶

I det siste århundret har film som historisk kilde utviklet seg fra en tanke til en formidlingsform, og vil fortsette å endre seg i årene som kommer. Mediet har etablert seg som en dominant formidlingsform, og ifølge Kjeldstadli spiller film på flere sanser enn hva som er tilfellet i boklesing.²⁷ Dette er videre med på å prege historiebevisstheten til folk flest.²⁸ Selv om historiefilmen i stor grad viser en fragmentert historie der deler av det større bilde kan mangle, egner film seg godt til å gi en forenklet fremstilling av fortiden ved å formidle et bestemt budskap.²⁹ Filmen spiller på både visuelle og auditive sanser og slik kan historiefilm, ifølge Stugu, være en opplevelse i form av «ekskursjonar til fortida».³⁰ 22. juli kan dermed forstås som en «ekskursjon» tilbake i tid til et samfunn lamslått av terrorhandlingene til et enkeltindivid.

2.4 Rosenstones tre typer historiske filmer

I filmbransjen finnes det mange ulike typer sjangre. Innenfor sjangeren historiefilmer skisserer Rosenstone tre ulike typer filmer. 1) *Spillefilmer* eller *dramafilmer* består av at skuespillernes karakterer er baserte på, eller utgir seg for å være historiske personer.³¹ Intensjonen er å fremstille historie i en visuell form med en start, hoveddel og slutt.³² Kategorien tilbyr en lukket historie fra fortiden, uten muligheter for at noe annet kunne skje og fremmer hver historisk påstand med selvtillit.³³ Filmer som *Titanic* (1997), og *Max Manus* (2008) finnes i denne kategorien. 2) *Dokumentarfilmer* kan fortelle den samme moralske og lineære historien som en spillefilm, og inneholder dermed mange av de samme sjangertrekkene som en spillefilm. I motsetning til skuespillerne i *dramafilmen*, er *dokumentaren* basert på autentiske filmarkiv fra hendelsen. Det kan òg være i form av intervjuer gjort med aktuelle aktører, historikere eller eksperter på den historiske begivenheten for å forme og påvirke meningen om fortiden.³⁴ 9/11:

²⁶ Rosenstone, *HISTORY ON FILM*, side 35.

²⁷ Knut Kjeldstadli, *Fortida er ikke hva den en gang var: En innføring i historiefaget* (Oslo: Universitetsforlaget, 1999), side 291.

²⁸ Kjeldstadli, *Fortida er ikke hva den engang var*, side 291.

²⁹ Kjeldstadli, *Fortida er ikke hva den engang var*, side 291.

³⁰ Ola Svein Stugu, «Pauseunderholdning og læremiddel: Om bruk av film i historieundervisninga» *Norsk pedagogisk tidsskrift*, 3 (1991): 141.

³¹ Rosenstone, *HISTORY ON FILM*, side 35.

³² Rosenstone, *HISTORY ON FILM*, side 41.

³³ Rosenstone, *HISTORY ON FILM*, side 42.

³⁴ Rosenstone, *HISTORY ON FILM*, side 16.

One Day in America av National Geographic finnes i denne kategorien. 3) *Innovative historiske filmer* omtales av Rosenstone som «baggy».³⁵ Disse filmene skiller seg fra den typiske Hollywoodfilmen, og inneholder et bredt arsenal av ideologier, teorier og estetiske tilnærminger med potensial for historisk tenkning.³⁶ Regissørene av denne type historiefilm er ofte revolusjonære sympatisører eller venstreorienterte. De finner ikke bare historiene, men også formen til dramafilmen for å være fylt med individuell og kapitalistisk verdi, noe de ønsker å bekjempe.³⁷

2.5 Dokudrama

22. juli befinner seg en plass mellom spillefilm og dokumentarfilm – såkalt «dokudrama». Samskriving av *dokumentar* og *drama* antyder at sjangeren ligger i gråsonen, en slags blanding av fakta og fiksjon, eller som Sørensen sier: «en fiksjonsfilm som tar utgangspunktet i en virkelig hendelse og så gjenskaper den i dramatisert form og med profesjonelle skuespillere».³⁸ Dermed er det mulig å se sjangeren ut fra to perspektiver, at fiksjonen i sjangeren kan bli liggende nært opp mot allerede etablerte fakta, eller at de historiske hendelsene blir utsatt for dramatisering. Uansett hvilken tilnærming en har, er hensikten at «stoff, som kan ligge fjernt i tid og rom, mer nært.»³⁹ 22. juli (2020) og *Atlantic Crossing* (2020) er serier som går under denne kategorien.

Steven N. Lipkin konkluderer med at dokudrama skiller seg ut som den beste formidlingsformen til å gjenfortelle og aktualisere fortiden på.⁴⁰ I sin redegjørelse viser han hvordan sjangeren hviler på tre søyler. 1) Dokudramaet gjenskaper faktiske mennesker og hendelser, og for å kunne gjøre dette må de være basert på historiske fakta.⁴¹ 2) Sjangeren gjenskaper på mange måter fortiden. Lipkin skriver om «memory warrants», en fremføring som gir garantier for en dokumentarisk gjengivelse gjennom dramatisering av en fortidig

³⁵ Rosenstone, *HISTORY ON FILM*, side 16.

³⁶ Rosenstone, *HISTORY ON FILM*, side 16.

³⁷ Rosenstone, *HISTORY ON FILM*, side 45.

³⁸ B. Sørensen, *Fiksjon, fakta, dokumentar og hybridformater*. I Bastiansen H. G. & Aam P. (red). *Hvor går dokumentaren? Nye tendenser i film, fjernsyn og på nett*. (Bergen: Fagbokforlaget, 2014), side 81-83.

³⁹ Ture Schwebbs og Helge Østbye. *Media i samfunnet*. (Oslo: Det Norske Samlaget, 2014), side 153-154.

⁴⁰ Steven N. Lipkin, *Real Emotional Logic: Film and Television Docudrama as Persuasive Practice* (Carbondale and Edwardsville: Southern Illinois University Press, 2002), side 1.

⁴¹ Steven N Lipkin, *Docudrama performs the past: arenas of argument in films based on true stories* (Newcastle: Cambridge Scholars Pub, 2011), side 1.

virkelighet.⁴² 3) Dokudramaet opptrer i stor grad som en måte å gjenskape i stedet for å være en sjanger.⁴³ Det kan være fordi de etiske problemstillingene som dokudrama belyser isolert sett, kan være med på å påvirke minnet i det offentlige rom. Dermed blir det naturlig å anta at dokudrama ikke prøver å være en dokumentar, og det trenger heller ikke oppfylle de strenge kravene som en dokumentar må. Dokudramaets styrke er heller at det fremstiller et perspektiv eller en versjon av fortiden fordi det baserer seg på sanne historier og tar utgangspunkt i historiske fakta, ofte visualisert gjennom øynene til enkeltindivid.⁴⁴ I seg selv blir dokudrama først og fremst et bidrag til minnet om en historisk forestilling og hvordan folk og hendelser kan bli husket, uten at det skal definere hendelsene slik de var. Sagt med andre ord er målet til dokudramaet å *iscenesette* fortida slik det kunne vært, men med diktning for å tette eventuelle uoversiktlige hull, eksempelvis gjennom dialoger.

Dokudramaet har en hel del likhetstrekk med Rosenstones *spillefilm*, som at de begge forsøker å rekonstruere fortiden på hver sin måte. Hovedforskjellen er antakelig at der *spillefilmen* gjerne har komplekse karakterer og flere sammenvevde plots imellom karakterene, har dokudramaet gjerne mindre komplekse karakterer med få relasjoner til andre karakterer. Dette er for å konsolidere historien dokudramaet ønsker å fortelle, og unngå at karakterer og andre plots skal bli *for* interessante og følgelig dempe den opprinnelige historien.

Dokudramaet har sine begrensinger, og ifølge Rosenthal er den største kritikken at publikum kan bli villedet.⁴⁵ Der dramaet ikke er tydelig i skillet mellom fakta og fiksjon, blir det opp til publikum å avgjøre hvilke scener som er «ekte» og oppdiktet. Dersom en fiksjonsscene tolkes som ekte blir følgelig seeren også forledet i historien.⁴⁶ En konsekvens blir dermed at det kan muligens være vanskelig å vite om det er dokumentaren eller dramaet som er ledende i historien. Ofte kan en se at historiske fakta blir endret på til fordel for dramaturgiske grep. Dermed blir dokudrama på sett og vis vanskelig å forholde seg til, og krever at seeren selv må undersøke forholdet mellom fakta og fiksjon dersom usikkerheten skulle melde seg.

⁴² Lipkin, *Docudrama performs the past*, side 1.

⁴³ Lipkin, *Docudrama performs the past*, side 2.

⁴⁴ Rosenstone, *HISTORY ON FILM*, side 15.

⁴⁵ Alan Rosenthal, red. *Why docudrama? fact-fiction on film and TV* (Carbondale: Southern Illinois University Press, 1999), side 19.

⁴⁶ Rosenthal, red. *Why docudrama?*, side 19.

Kapittel 3: Metode

I dette kapittelet vil jeg redegjøre for de metodiske valgene jeg har tatt. For å kunne svare best mulig på problemstillingen har jeg valgt å ha en kvalitativ tilnærming i form av tekstanalyse. Jeg vil begrunne valg av metode og redegjøre for den og se på utvalg av data før jeg avslutningsvis vil drøfte metodens validitet og reliabilitet.

3.1 Tekstanalyse

I en kvalitativ tekstanalyse er det sentralt å spørre hva en tekst egentlig betyr og hvordan betydningene skapes gjennom tekstens virkemidler og organisering. Denne type analyse krever kunnskap av den som analyserer, ikke bare om tekster, men om historiske og samfunnsmessige forhold.⁴⁷ Formålet med tekstanalysen er å forsøke å finne ut hvordan serien retter kritikk mot politiet etter terroren, og dermed bidra med ny kunnskap om 22. juli.⁴⁸ En tekstanalyse tar ikke bare for seg innholdet, men undersøker hvordan innholdet uttrykkes i form av språklige, visuelle og auditive virkemidler.⁴⁹ I min studie vil jeg se på hvordan kritikken mot politiet uttrykkes, særlig gjennom det auditive og visuelle, men også gjennom det språklige. Ifølge Østbye er i tillegg perspektiver og begreper som mobiliseres i analysen, normalt sett tett knyttet opp mot problemstillingen som bringes til teksten.⁵⁰ Fortellervinkelen i serien blir et slikt begrep fordi det er gjennom valget av fortellervinkel seeren opplever politisvikten på skjermen.

Tekstanalyse har dermed ingen fast prosedyre eller én metode.⁵¹ Virkemidlene og problemstillingen (inkludert relevante begrep og perspektiv) blir å regne som momenter og føringer, grunnleggende for tekstanalysen.⁵² Gjennom språklige-, auditive- og visuelle virkemidler, i tillegg til begrep som fortellervinkel og kontekst skapes betydningen i en helhetlig og omfattende prosess, og står sentralt i tekstanalysen.⁵³ Sagt med andre ord så «handler en tekstanalyse om å plukke en tekst fra hverandre, men også om å sette den sammen igjen på en ny måte som gir både analytikeren og analysens lesere ny kunnskap om teksten generelt og om problemstillingen spesielt.»⁵⁴ Jeg har først analysert hvert virkemiddel hver for seg, for deretter å se på hvordan helheten gjenskaper politiets kritikkverdige innsats sommeren

⁴⁷ Helge Østbye med flere, *Metodebok for mediefag* (Bergen: Fagbokforlaget, 2013), side 63.

⁴⁸ Østbye et al., *Metodebok for mediefag*, side 64.

⁴⁹ Østbye et al., *Metodebok for mediefag*, side 63.

⁵⁰ Østbye et al., *Metodebok for mediefag*, side 62.

⁵¹ Østbye et al., *Metodebok for mediefag*, side 64.

⁵² Østbye et al., *Metodebok for mediefag*, side 64.

⁵³ Østbye et al., *Metodebok for mediefag*, side 63.

⁵⁴ Østbye et al., *Metodebok for mediefag*, side 66.

2011. Mitt prosjekt vil dermed undersøke hvordan beredskapsfortellingen manifesterer seg i tv-serien *22.juli*. Serien forsøker å ligge tett opp mot historisk etablert fakta, og gjennom det grundige kildearbeidet iscenesettes terrorangrepene og samfunnets reaksjon på dem. Slik kan serien forstås som en historisk kilde i 2020 på hvordan samfunnet i dag ser tilbake på, tolker og forklarer terrorangrepene 22. juli 2011.

På grunn av oppgavens problemstilling er det naturlig å velge en kvalitativ tilnærming. Da får en mulighet til å gå i dybden for å forstå og forklare kritikken rettet mot politiet.⁵⁵ Det er naturlig å analysere virkemidlene som retter kritikk mot politiet, og se på hvorfor kritikken fremstilles slik og hvilken funksjon kritikken har. De nevnte begrepene, virkemidlene og problemstillingen, blir dermed utgangspunktet for å avdekke «tekstens mer eller mindre skjulte lag av betydning, altså teksten latente nivå».⁵⁶ En kvalitativ tilnærming i form av tekstanalyse gir meg muligheten til å gjøre en grundig analyse av hvordan seriens virkemidler faktisk kritiserer politiet, og vil derfor være godt egnet for å svare på problemstillingen.

3.2 Utvalg av data

22.juli ble utgitt i 2020 og består av totalt seks episoder. I serien følger vi fem hovedkarakterer 1) Eivind, politibetjent i Nordre Buskerud, 2) Anine, journalist i Aftenposten, 3) Anne Cathrine, anestesilege ved Ullevål sykehus, 4) Helga, lærer og 5) Mads, høyreekstrem blogger. Gjennom deres yrke skildres terroren ut fra fem ulike samfunnsperspektiv i tiden før, under og etter handlingene.⁵⁷

Analysens gyldighet avgjøres av datautvalget. Det er grunnleggende at det empiriske grunnlaget er velegnet for å besvare analysens problemstilling. Den kvalitative tilnærmingen gjør at jeg først og fremst må ta utgangspunkt i et utvalg av episodene. Episodene jeg har valgt er episode tre, fire og fem. Den enkle grunnen er at det er i disse episodene NRK dramatiserer de hendelsene som Gjørsv-kommisjonen og samfunnet ellers har kritisert politiet for. Derfor er disse tre episodene godt egnet for å være oppgavens grunnleggende datamateriale. Det skal dermed være sagt at de resterende episodene også retter kritikk mot politiet, men vil ikke bli en del av denne analysen, ettersom oppgavens formål er å se på kritikken spisset mot politiets innsats rundt 22. juli 2011.

⁵⁵ Vivi Nilsen, *Analyse i kvalitative studier: Den skrivende forskeren* (Oslo: Universitetsforlaget, 2012), side 13.

⁵⁶ Østbye et al., *Metodebok for mediefag*, side 63.

⁵⁷ Se *Vedlegg A: Handlingsreferat av 22. juli (TV-serie)* for et mer utfyllende handlingsreferat.

3.3 Begrensninger med metoden

Forskeren som bruker en kvalitativ metode, vet at hans eller hennes forskning aldri kan bli hundre prosent objektiv eller fri fra verdier.⁵⁸ Jeg ønsker derfor å være åpen på at selv om jeg har forsøkt å være så objektiv som mulig, vil analysen uansett være preget av mine verdier, min verdensoppfatning og mitt syn på 22. juli. En nasjonal tragedie som terroren 22.juli setter preg på enkeltindivider, og som forsker i dette tilfellet er jeg også en del av dem med mine opplevelser og minner fra terrorangrepet i 2011. Dette kan prege min tolkning, og videre påvirke analysens objektivitet.

For å bevare en sikker og objektiv analyse har jeg hatt mest mulig objektive analysekategorier med utgangspunkt i tekstens virkemidler. Tekstanalysens gyldighet handler ifølge Østby om hvordan innsamlingen, analysen og bearbeidelsen er gjort.⁵⁹ Jeg har selv vært ansvarlig for innsamlingen, analysen, fortolkningen og bearbeidelsen i dette forskningsprosjektet. Medieteksters betydning er ikke alltid entydige, og kan i flere tilfeller være tvetydige og flertydige.⁶⁰ Det betyr at funnene i forskningsprosjektet ikke vil kunne anses som det eneste korrekte svaret, men heller tilføye seg i rekken som ett av flere akseptable svar. For å finne tekstens latente nivå må forskeren fortolke tekstens virkemidler. Analysens gyldighet hviler dermed på om forskeren egner å komme med plausible tolkninger. For å komme med plausible tolkninger må forskeren stille gode spørsmål til teksten og ha en vilje til og ønske om å finne ut noe om teksten.⁶¹ I det store bildet betyr det at en tekst ikke har én rett tolkning, og at det dermed kan være rom for flere «korrekte» tolkninger. Samlet sett kan analysens gyldighet vurderes ut ifra om analytikerens påstander og argument virker rimelige eller urimelige basert på hvilke spørsmål, teorier og begrep som teksten belyses fra. For at analysen og dens påstander skal bli troverdige har jeg sett og tolket episodene flere ganger over en lengre tidsperiode. Jeg har i tillegg transkribert episodene fortløpende og notert særdeles relevante replikker. Dette har jeg gjort for å skape et sikkert utgangspunkt der fortolkningen av virkemidlene skal bli objektive og gyldige.

En annen faktor er at forskeren som analyserer har kunnskap om teori og andre relevante forhold som analysen krever. Manglende kunnskap om historisk kontekst kan påvirke en tolkning i retningen av å bli urimelig.⁶² For å sikre analysens troverdighet har jeg i forkant av prosjektet

⁵⁸ Nilssen, *Analyse i kvalitative studier*, side 26.

⁵⁹ Østbye et al., *Metodebok for mediefag*, side 27.

⁶⁰ Østbye et al., *Metodebok for mediefag*, side 63.

⁶¹ Østbye et al., *Metodebok for mediefag*, side 66.

⁶² Østbye et al., *Metodebok for mediefag*, side 63.

satt meg grundig inn i relevant litteratur. Dette inkluderer blant annet Gjørv-kommisjonen. Samlet sett vil dette gi et godt grunnlag for å tolke *22. juli* serien.

En siste begrensning ved å kun se på kritikk rettet mot en enkelt institusjon gjør at vi kan miste deler av «det store bildet» som dokudramaet forsøker å gjengi. *22. juli* i tråd med de ulike fortellingene Lenz aktualiserer, er mye mer omfattende og komplisert enn den isolerte kritikken som politiet fikk.

Metoden har sine klare begrensninger, men jeg mener fremdeles at en kvalitativ metode kan være den beste tilnærmingen til å besvare oppgavens problemstilling. Det gir meg muligheten til å ta et dypdykk i seriens virkemidler og virkelig undersøke hvordan samspillet mellom dem gjensker og iscenesetter politiets kritikkverdige innsats 22. juli 2011. Mitt verdenssyn og mine verdier vil allikevel kunne prege analysen noe, og jeg har derfor forsøkt å løse dette ved å analysere virkemidlene flere ganger etter objektive rammer med formål om å ivareta analysens objektivitet.

Kapittel 4: Analyse

I dette kapitlet vil jeg analysere sentrale karakterer, tekstens kontekst, fortellervinkel, visuelle-, auditive-, og språklige virkemidler. Funnene vil bli analysert i tråd med det teoretiske rammeverket presentert i kapittel to. For å kunne gi en fullstendig analyse med refleksjon er det tatt et valg om å analysere virkemiddel for virkemiddel, i stedet for å analysere datautvalget i kronologisk rekkefølge.

4.1 Analyse av politibetjent Eivind og journalistene Anine og Harald

Eivind og Anine er to av hovedkarakterene i serien og representerer hver sin samfunnsinstitusjon. Eivind er politibetjent ved Nordre Buskerud politidistrikt, samme distrikt som fikk de første nødmeldingene om skyting på Utøya, og Anine og Harald er journalister i Aftenposten. Anine, Harald og Eivind er fiktive karakterer. De er skapt på grunnlag av intervjuer og undersøkelser av erfaringer gjort med henholdsvis politifolk og journalister som arbeidet under og etter terrorhandlingene.⁶³ Det samsvarer godt med Lipkins og Rosenstones poeng om at dokudrama og spillefilmen gjenskaper og baserer seg på faktiske mennesker. Vi blir kjent med karakterene gjennom deres roller som politibetjent og journalister. De er i første omgang interessante som representanter for hver sin samfunnsinstitusjon, og gjør at deres bakgrunn og livshistorie ikke blir fortalt. Det er med på å utelukke parallelle plots, og at Eivind, Anine og Harald skal bli *for* interessante. Det fester grepet om historien og politikritikken serieskaperne formidler. Eivind er en noe kontrastfylt karakter. Gjennom politibetjenten viser serien samtidig en annen side av politiet, nemlig at det ikke er hver enkelt politimann som svikter, men det større systemet de tilhører. I serien tilhører Anine og Harald Aftenpostens 22. juli gruppe som jobbet med å kartlegge terrorhandlingene, og oppdaget tidlig politisvikten.⁶⁴ De to blir derfor sentrale for å vise hvordan serien kritiserer politiet.

4.2 Seriens kontekst i lys av de aktuelle terrorhandlingene

Arbeidet med manusforfattingen startet i 2014 etter grundig kildearbeid. I 2017 ble det besluttet produksjon, scenene filmet i 2018 og serien ble til slutt publisert i 2020.⁶⁵ Produsenten har forsøkt så godt det lar seg gjøre å spille inn scenene på de faktiske lokasjonene under så

⁶³ Trulsen, «Alt du lur på».

⁶⁴ Trulsen, «Alt du lur på».

⁶⁵ Trulsen, «Alt du lur på».

realistiske forhold som mulig. Unntaket er scenene på Utøya som er tatt opp på Bygdøy og i Vestfold, og NRK begrunner dette med et ønske om å ikke filme på øya. Scenene på Utvika kai utenfor Utøya er filmet på stedet.⁶⁶ Valgene av å filme på ekte lokasjoner er med på å etablere et historisk fotavtrykk som igjen er med på å gjøre serien mer virkelighetsnær og ekte.

De sosiale og kulturelle aspektene i konteksten handler om et terrorangrep som fremdeles berører Norge den dag i dag. Som enkeltmennesker så vel som samfunn ønsker vi å forstå angrepene, og hvordan politiets innsats og beslutningene i timene etter angrepet fikk påvirkning på oss alle. Daværende statsminister Jens Stoltenbergs famøse ord «Det handler om angrep på [...] oss alle» tilsier at seriens målgruppe på mange måter er alle som opplevde terroren og konsekvensene.⁶⁷

Tekstens brukssammenheng og formål, ifølge produsenten selv, handler først og fremst om å skildre «ringvirkningene av terroren, ikke om de direkte berørte».⁶⁸ Slik blir tekstens sosiale funksjon å fremstille hvordan politiets manglende evne til å iverksette etablerte sikringstiltak fikk virkninger for politiet og samfunnet i tiden etter. Opprettelsen av 22.juli-kommisjonen tilsier at regjeringen og Stortinget ønsket å lære av terroraksjonene, gjennom å forstå sammenheng og årsaksforhold. Kommisjonen ga sterk kritikk mot politiet, blant annet i form av manglende ledelse og kommunikasjon.⁶⁹ Det samme trakk sjef for beredskapstroppen, Helge Mehus, frem ved spørsmål om hvordan 22. juli preget politiet, nemlig at politiet gikk igjennom en *profesjonalisering*, at hele etaten var avhengig av hverandre og grensesnittene må fungere i krisesituasjoner.⁷⁰ I serien fremstilles manglende kommunikasjon og ledelse i form av et møte der politiet har en debrief om sin innsats. Temaet er et tips politiet fikk om gjerningsmannen allerede ti minutter etter at bomba i regjeringkvartalet gikk av. Operasjonslederen så ikke tipset før 20 minutter etter det kom inn, og det tok videre 40 minutter før Kripos fikk sendt ut riksalarm.⁷¹ Slik gjensker NRK et vindu tilbake i tid der faktaene rundt politiets mangelfulle kommunikasjon blir dramatisert og liggende tett opp mot virkeligheten. Fremstillingen

⁶⁶ Trulsen, «Alt du lurer på».

⁶⁷ Jens Stoltenberg, «Jens Stoltenbergs første ord etter 22. juli-terroren», hentet 3. mai 2022 fra <https://www.dagbladet.no/video/jens-stoltenbergs-forste-ord-etter-22-juli-terroren/OTOB6Rs8>. 00:38.

⁶⁸ Trulsen, «Alt du lurer på».

⁶⁹ NOU, *Rapport fra 22. juli-kommisjonen*.

⁷⁰ Oda Aarseth, «Dagen som endret politiet», 20. juli 2021, hentet 04.05.2022 fra <https://www.politiforum.no/22-juli-22-juli-kommisjonen/dagen-som-endret-politiet/216034>.

⁷¹ NRK, 5. *Elefantsnabel*, 2020, hentet 03.05.2022 fra <https://tv.nrk.no/serie/22-juli/sesong/1/episode/5>, 01:55-02:40.

samsvarer med Gjørv-kommisjonens påstand om at «potensialet i informasjons- og kommunikasjonsteknologi ikke har vært godt nok utnyttet.».⁷²

4.3 Fortellervinkel

Mye av kritikken mot politiet kommer frem gjennom arbeidet til Anine, Harald og de andre journalistene i Aftenpostens 22.juli-gruppe. Innledningsvis i episode 3 etableres et skille mellom politiet og journalistene. Bomba i regjeringskvartalet har nylig gått av og kaoset råder. Det gis lite til informasjon fra politiets side, noe som gjør at journalistene selv må skape oversikt i den uoversiktlige situasjonen. Politiet holder informasjonen tett til brystet og informasjonsmangelen fra politiet er gjennomgående i alle episodene. Anines informant opplever eksempelvis at politiet feilinformerer pressen ved å beskrive Utøya som «en øy ute i havgapet», men det skal bare være 600 meter ut.⁷³ Det er flere momenter som illustrer poenget, men jeg vil ta for meg de viktigste.

I episode 3, *Det er noen som skyter*, er det først og fremst gjennom Aftenpostens «detektivarbeid» en finner ut at masseorderen har planlagt angrepet nøye, og det er VG som bekrefter identiteten hans.⁷⁴ I en scene mottar Aftenpostens journalister en telefon om at ungdommene på Utøya er under angrep.⁷⁵ Samtidig som dette pågår tar legene på Ullevål imot skadde, og anestesilege Anne Cathrine sier «Vår jobb er å handle. Da kan vi gjøre feil, men den største feilen vi gjør, er å ikke handle.».⁷⁶ De ulike fortellervinklene skaper et grunnlag for å etterspørre politiet tilstedeværelse. Grepet er tydelig fra serieskaperne, og seeren må se *mellom scenene*. Her er det interessante hva som ikke blir vist. I timene mens terroren utspilte seg får vi ikke se hvordan politiet responderte. Det vi får se er hvordan andre samfunnsinstitusjoner reagerer. Vi er vitne til at sykehuset handler, men politiets fravær kan assosieres med at de ikke greier å mobilisere i like stor grad som sykehuset. Dermed indikerer grepet at politiet begår «den største feilen» og politiets «pasient» dør.

De ulike vinklingene er med på å vise hvordan terroren påvirket de ulike samfunnsdelene i ettertid. Forståelsen av den omfattende beredskapssvikten viser seg igjen i serien når politiets beredskap og evne til å håndtere kriser svikter. Dette blir enda klarere når Anine og Harald

⁷² NOU, *Rapport fra 22. juli-kommisjonen*, side 450.

⁷³ NRK, 4. *30 minutter*, 2020, hentet 03.05.22 fra <https://tv.nrk.no/serie/22-juli/sesong/1/episode/4/>, 30:09-30:24.

⁷⁴ NRK, 3. *Det er noen som skyter*, 2020, hentet 03.05.2022 fra <https://tv.nrk.no/serie/22-juli/sesong/1/episode/3/>, 29:55-30:15 og 30:50-30:59.

⁷⁵ NRK, 3. *Det er noen som skyter*, 03:04-03:17.

⁷⁶ NRK, 3. *Det er noen som skyter*, 23:54-24:02.

kartlegger politiets respons basert på samtale med ambulansarbeidere.⁷⁷ Imens terroristen skjøt på Utøya, stod bevæpna politi og dirigerte trafikken i nærheten av Utvika kai i stedet for å følge instruksen «skyting pågår». Samtidig var campingfolka ute i båtene sine og plukket opp flyktende ungdom fra vannet. Dette kommer frem i en dialog mellom Sondre fra campingen og politibetjent Eivind. Sondre er kald, og Eivind bestemmer seg for å melde han inn til sentralen:

- Sondre: «Politiet trenger ikke bestemme noe som helst! Vi dro ut med en gang, vi. Geir og de andre ble skutt på da de henta de som blødde i hjel på stranda». Han utdyper:
- Sondre: «Og hvor var du da? Var du på land med de andre politifolka og så på?». Stemmen til Sondre brister. Vi ser på ansiktsuttrykket til Eivind at ordene treffer ham.⁷⁸

Kritikken er todelt. Først og fremst handler det om hvordan politiet svikter den dagen de virkelig skal prestere. Eivind var ikke på Utøya under skytingen, men det faktum at det er han som mottar kritikken gjør at publikum får en viss sympati. Eivind er en av den samlede politienheten som sviker, men han alene kan ikke ilegges all skyld.

Aftenpostens operasjonsnivå fremstilles i aller høyeste grad som operativt, og medias rolle som den fjerde statsmakt konsolideres. Det samme kan ikke sies om politiet. Funksjonen til de ulike fortellervinklene skaper dermed en kontrast til politiet som gjør at seeren forstår hvilke konsekvenser det kan få av et politikorps som ikke fungerer optimalt. Fortellervinklene viser samtidig hvordan de ulike samfunnsorganene ble påvirket av det samme terrorangrepet, og 22. juli kan dermed gjenskape terrorangrepene 22. juli i flere perspektiv og videre påvirke minnet i det offentlige rom. Måten serieskaperne velger å fremstille politiet viser at det fremdeles er like aktuelt å sette landets beredskap, krisehåndtering og samfunnssikkerhet under debatt i dag som i 2011. I forlengelsen av dette blir serien et viktig element for å belyse et etisk dilemma om hvorvidt en kan forvente at politiet skal gripe inn i slike situasjoner, selv om det medfører fare for eget liv. Serien sammen med fortellervinklene blir dermed å regne et produkt av Rafoss' kollektive tolkning.

4.4 Visuelle virkemidler

De visuelle virkemidlene handler om det vi kan se med øyet. NRK har gjort en rekke grep for å bygge opp om seriens historiske troverdighet. I første omgang er det nyttig å skille mellom to

⁷⁷ Se Vedlegg C: *Transkribering av episode 4 - 30 minutter*: for utfyllende transkripsjon av dialogen mellom Anine, Harald og ambulansarbeiderne.

⁷⁸ NRK, 3. *Det er noen som skyter*, 26:05-26:30.

type bilder, 1) bruk av autentiske filmbilder fra arkiv, eksempelvis bildet av beredskapstroppen i den røde gummibåten og 2) bruk av ikoniske bilder folk husker fra angrepene, eksempelvis rekonstruksjon av båtførere som reddet flyktende ungdom opp av vannet. Etterligningen av båtfolkets redningsaksjon samsvarer med Sørensens teori om *fiksjonsfilm* der fakta blir dramatisert av profesjonelle skuespillere, mens bildet av den røde gummibåten føyer seg inn under Lipkins *memory warrants*, der det autentiske bildet er med på å garantere for seriens dokumentariske gjengivelse av fortiden.⁷⁹ Vekslingen mellom rekonstruksjon og autentiske bilder er gjennomgående i alle episodene og bygger opp om seriens historiske nærhet og troverdighet.

For å forstå hvordan det visuelle er med på å kritisere politiet og samtidig ligge tett opp mot historisk fakta er det nødvendig å dekode tegna som bildene består av. Bildet under eksemplifiserer dette:

På et denotativt nivå ser vi en svart Samsung-telefon med en åpen videofil. Videre kan en se en rød gummibåt med mange svartkledde menn, samt en hvit fritidsbåt, kjørende i retningen av den røde båten. Det interessante her er hvordan vi tilegner disse bildene mening. På det konnotative nivået opprettes en felles forståelse av at videoen illustrerer problemene Delta opplevde, ved at båten var overbefolket, fikk motorstopp og måtte snu rundt for å få bistand fra frivillige campingfolk. Slik skapes en assosiasjon der Deltas fiasko retter oppmerksomheten mot kritikkverdige forhold hos polititroppen, og det blir rimelig å spørre seg hvordan dette kunne skje. I forlengelsen av det konnotative aspektet forbinder en mobiltelefonen Samsung Galaxy Ace med 2011, da mobiltelefonen var utbredt i den tiden. Grepene er gjennomgående i

⁷⁹ Lipkin, *Docudrama performs the past*, side 1.

alle episodene. Fakta og fiksjon er egentlig motstridene, men serieskaperne lykkes i å forene elementene gjennom å bygge på autentiske klipp og kompensere med rekonstruksjon der det har vært nødvendig, og følgelig blir kritikken mot politiet troverdig.

Ser vi disse bildene i lys beredskapsfortellingen er det mulig å se hvordan den manglende nasjonale beredskapen fremstilles. Deltas båtproblemer er ikke den eneste plassen politienheten svikter på. Gjennom Anine kommer det frem at:

Anine: «Delta som kommer fra Oslo, aksjonerer ikke fra Utvika kai, men de kjører heller videre til Storøya som medfører en ekstra kjøretur på 3,6 kilometer. Ikke bare får de denne turen her, men òg en fire ganger lenger båttur til Utøya.».⁸⁰

Dramatiseringen av politisvikten gjennom gummibåten og Deltas utrykning representerer ulike aspekt ved politisvikten. Gjennom representasjonen aktualiserer TV-serien den manglende beredskapen i 2011 og driver, ifølge Rosenstone, med historiefornidling. Beredskapssvikten blir dermed å regne som en faktor til at terroren kunne få store konsekvenser, og ivaretar det kontrafaktiske elementet der publikum kan stille spørsmål hvor mange som kunne vært i live dersom politiet hadde aksjonert raskere og hatt båter kapable til å frakte tungt bevæpna politi.

4.5 Auditive virkemidler

Serien har flere scener med autentiske lydfiler fra nyhets- og radiosendinger som tar publikum tilbake til 2011. Kritikken kommer frem svart på hvitt når Eivind kjører mot politistasjonen og hører på nyhetene over radio: «Aftenposten retter også kraftig kritikk mot lokalpolitiet fra Hønefoss som ikke gikk til aksjon og ikke fulgte instruksen «skyting pågår»».⁸¹ Dette er et autentisk lydklipp fra 2011 og spiller en viktig rolle for å gjøre kritikken mot politiet ekte. Et av dokumentarens grep er å bruke autentiske klipp i gjengivelsen av fortiden for å forme publikums mening. I dette tilfellet blir det å forme meningen om at politisvikten var reell og trolig noe som førte til at terroren kunne få de konsekvensene den fikk. Scenesettelsen av Eivind kjørende til politihuset kombinert med autentisk lyd garanterer for en dokumentarisk gjengivelse av kritikken mot politiet, såkalt *memory warrants*. Lydfilen fester grepet om kritikken NRK formidler, samtidig som det gjør tv-serien og beredskapssvikten mer virkelighetsnær og autentisk.

⁸⁰ NRK, 4. 30 minutter, 35:26-36:10.

⁸¹ NRK, 4. 30 minutter, 44:28-44:36.

Kritikken mot politiet synliggjøres gjennom måten journalistene arbeider på. De gjør jobben en forventer at politiet skal gjøre. Selv om terroristen var alene om handlingene, hadde de utspring i høyreekstrem og radikal anti-islamistisk ideologi. Journalistenes granskning av terroristens manifest iscenesettes i en dialog på et researchrom og resulterer i en kartlegging av hans ideologiske univers. Berntzen og Sandbergs voldspotensial kommer frem når en journalist leser høyt fra manifestet: «There are situations in which cruelty is necessary, and refusing to apply the necessary cruelty is a betrayal of the people you want to protect.».^{82,83} Scenen er fiktiv, men er et godt eksempel på hvordan dokudramaet utsetter historisk fakta, i dette tilfellet masseorderens manifest, for dramatisering. Stemmebruken i dialogen er gjennomgående preget av den alvorlige situasjonen. Alle journalistene snakker tydelig og i et lavt tempo som forsterker dialogens alvor. Dialogens rytme og flyt blir brutt opp av en pause for hver gang et nytt moment fra manifestet tas frem. Det gjør det lett for seeren å holde orden i terroristen ideer. Scenen er supplert med en dyster bakgrunnsmusikk som forsterker alvoret i scenen. Den observante seer vil legge merke til at scenen like gjerne kunne byttet ut journalistene med politietterforskere i etterforskningen av terroristens univers. Journalistene opptrer på samme måte som en ville forventet at politiets etterforskning ville utartet seg. Scenen gjør det mulig for publikum å stille spørsmål om journalistene gjør den jobben politiet burde ha gjort. Det skapes assosiasjoner til detektivarbeid, og journalistene fremstår i stor grad som kriminaletterforskere.

Ifølge manifestet tilhører terroristen *Knights Templar*. Organisasjons oppgave er «To act as a judge, jury and executioner until the free [...] people [...] of Europe are no longer threatened [...]».^{84,85} Arbeidet avdekker at terroristen ser på seg selv som dommer, bøddel og jury, og de samme ordene kan en finne i det faktiske manifestet. Denne politiske grupperingen har som mål å ta livet av politisk engasjert ungdom. En journalist spør spørsmålet vi alle stiller oss:

- Journalist: «Hva sier PST?».
- Harald: «Ingen kommentar».⁸⁶

I en pressekonferanse senere i episoden kommer det frem at politiet ønsker åpenhet om jobben de har gjort. De har ikke kommet videre med gjerningsmannens motiv. De bruker ord som

⁸² NRK, *Det er noen som skyter*, 33:35-35:13.

⁸³ Anders Behring Breivik, «A European Declaration of Independence», side 846.

⁸⁴ NRK, *30 minutter*, 09:50.

⁸⁵ Breivik, «A European Declaration of Independence», side 829.

⁸⁶ NRK, *30 minutter*, 10:28.

kompetent og overlegen styrke.⁸⁷ Det bestemte og kontante trykket på disse ordene indikerer at politiet mener de har gjort akkurat som forventet, uten at det legges noe imellom. Politiet fremstår noe arrogant og bruken av *kompetent og overlegen styrke* samsvarer ikke publikums inntrykk etter den havarerende motorbåten og det trafikkdirigerende politiet. Anine rekker opp hånden, og spør:

- Anine: «Har dere kartlagt hvorvidt siktede var medlem av en organisasjon [...]?».⁸⁸
- Politiet: «Det er arbeid som pågår.».⁸⁹

Det blir naturlig for seerne å reagere på dette svaret. Politiet må jo ha tilgang til manifest når journalistene har det, og dermed virker det merkelig at politiet ikke nevner noe om manifestet eller *Knights Templar*. Dette står i motsetning til hva seeren allerede vet og legger et grunnlag for å forbedre politiets kommunikasjon til offentligheten.

Lyden i scene fungerer i stor grad som en supplerer for å forsterke inntrykket den skal gi. Musikken fungerer som et element for å uttrykke eller forsterke en spesiell følelsesmessig tilstand. Fraværet av lyd er med på å forsterke dialogen og konsekvensen blir at seeren får med seg ordene uten støy, samtidig som det gjør det lettere å forstå politiets manglende samarbeidsevne med media. Bruk av autentiske lydklipp er gjennomgående i serien, og fremmer de historiske påstandene med selvtillit som igjen forsterker historieformidlingen.

4.6 Språklige virkemidler

Handlingene i 2011 var så fremmede at vi ifølge Rafoss manglet ord og begrep for å forstå de.⁹⁰ Serien i sin helhet har blitt ett av flere produkt i den kollektive tolkningsprosessen til Rafoss. Det ville kanskje vært urimelig å kritisere politiet i ukene etter terroren, men etter hvert som vi har fått mer informasjon og tid til å bearbeide traumene, blir det naturlig å sette søkelyset på politiets innsats, og dermed sette ord på hva som skjedde.

Terroren har dermed gått fra å være fremmed med uforståelige konsekvenser, til å bli forstått som et høyrreradikalt angrep på demokratiet hvor politiet manglet instruks for å beskytte innbyggerne tilstrekkelig. I dette perspektivet blir det naturlig å spørre hvem er *egentlig* antagonist i serien, er det terroristen sånn det fremgår i Rafoss' narrativ, eller er det politiet,

⁸⁷ NRK, 4. 30 minutter, 19:33-19:34.

⁸⁸ NRK, 4. 30 minutter, 20:19-20:30.

⁸⁹ NRK, 4. 30 minutter, 20:19-20:30.

⁹⁰ Rafoss, «Kampen om demokratiet», side 211.

som sviktet når det gjaldt som mest. Seerne får knapt se Breivik i serien, og det kan være et argument for at han ikke er antagonisten. Valget av å bruke gjentakelse som virkemiddel for å fremstille ulike aspekt i politisvikten, antyder at NRK ønsker å belyse samfunnets manglende evne til å håndtere krisesituasjoner, fremfor å skildre terrorangrepene gjennom øynene til masseorderen. Det kan sies at ingen Breivik, ingen 22. juli. Likevel greier NRK å skape en serie som baserer seg på hendelsene uten å trekke inn terroristen. Den gjentakende politisvikten skildres blant annet gjennom Deltas båtproblem, trafikkdirigerende politi i tillegg til politihelikoptre som fikk beskjed om å vente.⁹¹ Fokuset på å skildre ringvirkningene av terroren setter politiet i et svært dårlig lys, og politiets kan muligens tolkes som en indirekte antagonist sett i lys av at en raskere politiaksjon trolig ville ført til flere overlevende.⁹²

Ifølge Berntzen og Sandberg brukte terroristen kjente ord, analogier, fortellinger og ideer i sitt manifest for å skape sin egen form for anti-islamistisk terrorisme.⁹³ *Knights Templars* skal visstnok fremstå som en politisk organisasjon i kampen mot islamistisk innvandring, og legitimerer vold gjennom metaforer som *borgerkrig* og at politikere er *forrædere* i kampen mot islam. Det at slike handlinger har fotfeste i samfunnet skaper en kontrast når politiet ikke evner å slå ned på slike handlinger. Serien *22. juli* skaper en enda større kontrast når politiet selv sier: «Oslo politidistrikt [...] har jobba langt mer enn vi kan forvente av noen, [...] derfor er det viktig [...] å berømme politimannen i gata.»⁹⁴ Dette motstrider informasjonen publikum sitter på gjennom arbeidet til Anine og Harald, og fører til at det er rimelig å anta at politiet faktisk kunne gjort mer. I forlengelsen av det kontrastfylte aspektet ligger det en stor forskjell mellom politiet og de samfunnsorganene som fungerte. Det ligger i lufta at politiet kunne ha reddet flere liv, særlig på Utøya, og motsetningen blir stor sammenlignet med traumestua på sykehuset som reddet mange mennesker fra døden. Politiet sier selv at de «presiserer at vi ønsker mest mulig åpenhet omkring den jobben vi har gjort de siste to døgn.»⁹⁵ Dette samsvarer ikke med kommunikasjonen mellom politiet og journalistene publikum har vært vitne til.

Gjennom de tre analyserte episodene er publikum vitne til gjentakende politisvikter på flere områder, som står i stor kontrast til de samfunnsorganene som faktisk fungerer. Slik blir beredskapssvikten understreket og forsterket. Virkemidlene viser samtidig at hver enkelt politimann ikke kan klandres, fordi det er den større politienheten og samhandlingene mellom

⁹¹ NRK, 5. *Elefantsnabel*, 16:50.

⁹² NRK, 4. *30 minutter*, 43:40-43:59.

⁹³ Berntzen og Sandberg «The Collective Nature», side 14.

⁹⁴ NRK, 4. *30 minutter*, 12:30-12:55.

⁹⁵ NRK, *30 minutter*, 19:15-19:22.

enhetene som svikter. Serieskapernes valg om å bruke gjentakelse og kontrast som virkemiddel viser likevel at det blir naturlig å snakke om den manglende beredskapen i politiet som en årsak til at konsekvensene av angrepet kunne bli som de ble.

Kapittel 5: Konklusjon

De siste ti årene har terrorangrepene fått flere forskjellige narrativ på tvers av ulike mediesjangre. Fra å være fremmed og uforståelig har terroren blitt en av de viktigste hendelsene i Norges historie. Dermed blir det viktig å undersøke hvordan de ulike fremstillingene aktualiserer og fremstiller angrepene 22. juli 2011. I første omgang kan fremstillingene gi en indikasjon på hvordan samfunnet har forstått og tolket terroren. Videre kan dramatisering av hendelsene rundt 22. juli forstås som en ekskursjon tilbake til 2011, og slik sett være med på å prege minnet og historiebevisstheten rundt terrorangrepene. *22. juli* ligger tett opp mot etablert fakta og skildrer beredskapen og forholdene rundt, fremfor de direkte berørte. Dermed blir serien et godt utgangspunkt om en skal danne seg et inntrykk av politiets (passive) innsats.

Forskningsprosjektet har hatt som formål å belyse problemstillingen: «Hvordan fremstiller NRK-serien *22. juli* den massive kritikken rettet mot politiet i kjølvannet av terroren?». Problemstillingen har blitt undersøkt gjennom en kvalitativ tekstanalyse der jeg har plukket teksten fra hverandre for å se på hvordan de ulike virkemidlene, isolert sett, er med på å kritisere politiet. Nå vil jeg sammenfatte trådene og sette teksten sammen igjen for å komme med ny kunnskap om teksten og svare problemstillingen.

Ett av målene til dokudramaet er å gjøre fortiden mer nær. Gjennom å dramatisere historiske fakta gjenskaper dokudramaet en versjon av fortiden slik det kan ha utartet seg. Autentiske bilder og -lydfiler kombinert med rekonstruksjon og fiktive dialoger gjør at *22. juli* lykkes i å fortelle en fiktiv, men «sann» historie. Samspillet mellom fakta og fiksjon bygger videre på Ola Nordmanns oppfattelse av beredskapssvikten. Derfor er det mulig for serieskaperne å fylle inn fiksjon der det trengs, uten at den nødvendigvis blir definerende for hendelsene. Fakta og fiksjonssamarbeidet bekrefter i stor grad at beredskapssvikten faktisk skjedde, og var en av flere grunner til at terroren kunne få de konsekvensene den fikk.

Det er hovedsakelig gjennom øynene til Eivind, Harald og Anine at publikum får se hvordan samspillet mellom fortellervinkelen, de auditive, -visuelle og -språklige virkemidlene løfter frem beredskapssvikten hos politiet. Gjennom journalistenes granskning av manifestet danner seerne seg et inntrykk i terroristens verden. Det er med på å bygge opp betydningen av en fungerende politienhet med evne til å håndtere at slike tankesett finnes i samfunnet og kritiserer politiet indirekte ved å indirekte vise hvor *galt* det gikk.

Lydens fremste funksjon er å gjøre kritikken mer virkelighetsnær i form av autentisk lyd som direkte kritiserer politiets innsats. Utover dette forsterker lyd og musikk i stor grad inntrykket

scenen skal gi, og fraværet er med på å feste grepet om kommunikasjonen i dialogene. De visuelle virkemidlene fungerer som en representasjon for beredskapssvikten i politiet, og fremstiller ulike områder der politiets innsats ikke var tilstrekkelig. Dette skjer gjennom bruk av genuine bilder kombinert med skuespillere som skal representere politiet og andre samfunnsinstitusjoner. Autentisk lyd og -bilde er to virkemidler som er med på å garantere for *memory warrants*, altså at serien gir en dokumentarisk gjengivelse av terrorangrepene som gjør at serien blir liggende nært opp de faktiske forholdene.

Valget av å skildre politiets stadig gjentakende svikt gjennom journalistenes arbeid er med på å skape en kontrast mellom politiet og de øvrige samfunnsenhetene som faktisk fungerer. Kontrasten blir stor mellom traumestua som reddet flere liv og politiet som trolig burde ha reddet flere liv. Kontrastene og gjentakelsene er videre med på å understreke og tydeliggjøre at beredskapssvikten skjedde i flere ledd, og at det dermed blir vanskelig å kritisere den enkelte politimannen. Serien presiserer at den informasjonen som kommer fra politiet ikke alltid stemte overens med den informasjonen journalistene gravde frem. Det viser at politiets omdømme påvirkes av hva som blir sagt til media og forsterker viktigheten av en god informasjonsflyt på tvers av samfunnsinstitusjonene.

Forskningsprosjektet har vist hvordan det er mulig å bruke film som et historisk middel i forsøket på å danne seg et inntrykk av politisvikten i 2011. Det er i samspillet mellom filmens virkemidler at seeren danner seg en forståelse av politiets kritikkverdige innsats. Virkemidlene supplerer og utfyller hverandre, og når de forenes på skjermen gjenskapes en versjon av 22. juli 2011. Selv om serien til syvende og sist er oppdiktet klarer den likevel å plassere fortiden på scenen. Det viser at det fremdeles er like naturlig å sette landets beredskap under debatt i dag som det var for ti år siden. 22. juli 2011 er en av de viktigste datoene i norsk historie, og det er viktig at en fortsetter å snakke om det. Først om fremst for å fortsette å lære og forstå oss selv, hverandre og den verden vi lever i, men kanskje viktigere for ikke å glemme hva som skjedde. 22. juli er like aktuell i dag som for ti år siden. Har vi nå lært av hendelsene, slik at vi unngår et fremtidig og potensielt 22. juli?

Litteraturliste

Primærkilder:

NRK, «3. Det er noen som skyter,» januar 2020, 51:30, <https://tv.nrk.no/serie/22-juli/sesong/1/episode/3/avspiller>

NRK, «4. 30 minutter,» januar 2020, 52:28, <https://tv.nrk.no/serie/22-juli/sesong/1/episode/4/avspiller>

NRK, «5. Elefantsnabel,» januar 2020, 50:26, <https://tv.nrk.no/serie/22-juli/sesong/1/episode/5/avspiller>

Sekundærkilder:

Bøker:

Kjeldstadli, Knut *Fortida er ikke hva den engang var: En innføring i historiefaget*. Oslo: Universitetsforlaget, 1999.

Lipkin, Steven N *Docudrama performs the past: arenas of argument in films based on true stories*. Newcastle: Cambridge Scholars Pub, 2011.

Lipkin, Steven N *Real Emotional Logic: Film and Television Docudrama as Persuasive Practice*. Carbonale and Edwardsville: Southern Illinois University Press, 2002.

Nilssen, Vivi. *Analyse i kvalitative studier: Den skrivende forskeren*. Oslo: Universitetsforlaget, 2012.

Rafoss, Tore Witsø. «Kampen om demokratiet: 22. juli og konstruksjonen av et kulturelt traume.» I *kultursosiologisk forskning*, redigert av Håkon Larsen 197-212. Oslo: Universitetsforlaget, 2015

Rosenstone, Robert A. *HISTORY ON FILM FILM ON HISTORY: THIRD EDITION*. New York: Routledge Taylor & Francis Group, 2018.

Rosenthal, Alan, red. «Why docudrama? fact-fiction on film and TV». Carbonale: Southern Illinois University Press, 1999.

Schwebbs Ture og Østbye, Helge. *Media i samfunnet*. Oslo: Det Norske Samlaget, 2014.

Sørensen, B, *Fiksjon, fakta, dokumentar og hybridformater*. I Bastiansen H. G. & Aam P. (red). *Hvor går dokumentaren? Nye tendenser i film, fjernsyn og på nett*. Bergen: Fagbokforlaget, 2014.

Wollebæk, Dag, Enjorlas, Benjamin, Steen-Johnsen, Kari og Ødegård, Guro. *Et år etter 22. juli Har rosetoget gått?* (Oslo: Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor, 2012).

Østbye, Helge., Helland, Knut., Knapskog, Karl., Larsen, Leiv Ove., Moe, Hallvard., *Metodebok for mediefag: 4. utgave*. Bergen: Fagbokforlaget, 2013.

Offentlige dokument

NOU *Rapport fra 22. juli-kommisjonen*. Oslo: Departementenes servicesenter, 2012.

Nettsider og artikler

22. juli senteret. «Arrangementer over hele Norge». Hentet 22.03.2022 fra <https://22juliseret.no/10-ar-etter-22-juli/arrangementer-2/>

Aarseth, Oda. «Dagen som endret politiet». Hentet 04.04.2022 fra <https://www.politiforum.no/22-juli-22-juli-kommisjonen/dagen-som-endret-politiet/216034>

Berntzen og Sandberg, «The Collective Nature of Lone Wolf Terrorism: Anders Behring Breivik and the Anti-Islamic Social Movement», *Terrorism and Political Violence* 25, nr. 5 (20. Oktober 2014): 759-70, <https://doi.org/10.1080/09546553.2013.767245>

Breivik, Anders Behring *A European Declaration of Independence*. London: 2011.

Lenz, Claudia «22. juli-fortellinger og forhandlingen om hva terroren skal bety for fremtiden», *Tidsskrift for kulturforskning*, nr. 1 (27. august 2018), <https://ojs.novus.no/index.php/TFK/article/view/1539>.

Løvland, Anne «Multimodalitet og multimodale tekster». *TIDSSKRIFTET VIDEN OM LÆRING* 7 (2010): 1-5 <https://www.videnomlaesning.dk/media/1607/anne-lovland.pdf>

Raudøy, Elin Kristin. «Eg hugsar ikkje noko frå 22. juli 2011». Hentet 22.03.2022 fra https://www.nrk.no/mr/_eg-hugsar-ikkje-noko-fra-22.-juli-2011-1.15577848

Solberg, Erna «Et helt land ble slått i bakken», 22. juli 2021, VGTV, 05:23, hentet fra <https://www.vgtv.no/video/221971/erna-solberg-om-22-juli-et-helt-land-ble-slaatt-i-bakken>

Stoltenberg, Jens, «Jens Stoltenbergs første ord etter 22. juli-terroren» hentet 3. mai 2022 fra <https://www.dagbladet.no/video/jens-stoltenbergs-forste-ord-etter-22-juli-terroren/OTOB6Rs8>.

Stugu, Ola Svein «Pauseunderholdning og læremiddel: Om bruk av film i historieundervisninga» *Norsk pedagogisk tidsskrift* 3 (1991): 138-148.
https://www.academia.edu/1388795/Pauseunderholdning_og_l%C3%A6remiddel_Om_bruk_av_film_i_historieundervisninga

Trulsen, Ola Nymo «Alt du lurere på om dramaserien «22. juli»,». Hentet 28.03.2022 fra <https://www.nrk.no/oppdrag/alt-du-lurer-pa-om-dramaserien-22.-juli-1.14764348#5>

Vedlegg

Vedlegg A: Handlingsreferat av *22. juli* (TV-serie)

22. juli er en norsk tv-serie på totalt seks episoder. Den ble publisert i januar 2020 og er tilgjengelig på Internett. NRK beskriver serien slik: «De tar imot de skadde. De trøster de etterlatte. De prøver å forstå. Dette er historien om de som var på jobb da terroren rammet Norge.». Tidslinjen strekker seg fra om lag to måneder før angrepet og til rettssaken og den følgende dommen mot terroristen. Handlingene til Anders Behring Breivik blir ikke skildret, det er konsekvensene av hans aksjoner serieskaperne ønsker å fremstille. Gjennom karakterenes yrke skildres ulike perspektiv på hvordan folk opplevde terroren i 2011. De mest sentrale rollene er Eivind Torset, politibetjent i Nordre Buskerud politidistrikt, Journalisten Anine i Aftenposten, læreren Helga, anestesilege Anne Cathrine, den høyreekstreme bloggeren Mads under pseudonymet Breidablikk, renholdsarbeideren Liiban og barneskoleeleven Vetle. Av og til krysser karakterene hverandre, og vi får glimt av de andres opplevelser. Rollene er fiktive, men skapt med utgangspunkt i det omfattende kildearbeidet med serien. Det er gjennom karakterene publikum får innblikk i hvordan politiet, helsevesenet og media jobbet før, under og etter terrorangrepene. Serien har i tillegg et parallelt plot som omhandler åtte år gamle Ole Kristian som dør på sykehuset etter vold i hjemmet. Denne historien er fiktiv, men brukes aktivt gjennom alle seks episodene.

Første episode, *I verdens beste land*, starter med at terroristen får kunstgjødsele levert på gården. Videre blir publikum kjent med hovedkarakterene og deres arbeidsyrker. Åtte år gamle Ole Kristian legges inn på sykehus med omfattende skader. I slutten av episoden får seeren se gjerningsmannen parkere den hvite varebilen utenfor regjeringskvartalet.

Andre episode, *Oslo*, handler om kaoset som oppstod etter at bomba i hovedstaden gikk av. Kaoset råder samtidig i traumestua på Rikshospitalet. De ulike hovedkarakterene i sine respektive jobber så godt de kan og forsøker å skaffe oversikt i den svært så uoversiktlige situasjonen. En politibetjent alene på jobb mottar en nødtelefon om skyting, og publikum får vite at Ole Kristian døde av skadene.

Tredje episode, *Det er noen som skyter*, handler ikke direkte om skytinga på Utøya, men hvordan menneskene opplevde skytinga på nært hold. Campingfolka er ute i båtene sine og redder flyktende ungdom, i stor kontrast til politiets innsats. Publikum aner omfanget av hendelsene når politi- og ambulanspersonell teller antall døde om natten.

Fjerde episode, *30 minutter*, handler om politiets brudd på instruksene «skyting pågår» og den lange responstiden hos politienheten Delta. Aftenpostens 22. juli gruppe kartlegger flere kritikkverdige forhold i flere ledd hos politiet. Episoden inneholder også mye av det praktiske arbeidet rundt å behandle hver lik som en egen kriminalsak.

Femte episode, *Elefantsnabel*, handler om den feilaktige informasjonen som kommer frem av politiets kommunikasjonsarbeid. Læreren Helga drar nordover for å undervise på en skole. Her møter hun Vetle, som mistet søsteren til terroreren. Anine og de andre journalistene graver i terroristens barndom og finner ut at barnevernet har vært inne i massemorderens barndom.

Sjette episode, *Fri vilje*, handler om at rettsaken mot terroristen går mot slutten. Liiban blir angrepet av en gal mann på nyttårsaften. I rettsaken trekker bloggeren Mads seg som vitne fra saken. Massemorderen blir dømt som tilregnelig og får lovens strengeste straff i form av 21-års forvaring.

Vedlegg B: Transkribering av episode 3 – *Det er noen som skyter*

Første scene 00:00-01:00: Episoden starter med at en kvinne løper i en skog. Viser seg å være kona til Torset som løper til han mens han sager tre. Musikken er intens og dramatisk. Stemningen er skummel. Kvinnen sier noe til Eivind som seerne ikke hører. Eivind løper bort.

01:03: En tweet datert 22.07.2011 klokken 18:03: Det er noen som skyter ned folk der. (Julia @JuliaHolm).

01:30: Journalistkontor. Kaoset råder. Journalister jobber på spreng for, og får ikke kontakt med politiet.

01:49: Anine forsøker å få informasjon av en politibetjent angående en eksplosjon i festningstunnelen. Betjenten informeres over samband at det er skyting i Buskerud med flere skadde. Anine forsøker forgjeves å få en kommentar av politimannen, som rett ut ignorerer henne som om hun ikke finnes. Går bare rett forbi.

04:20: Opp mot ti (11-12 ifølge Anine) ambulanser i uttrykning passerer Anine og Stig i en tunnel på vei mot Utøya. En kan spørre seg hvor politibilene er.

08:14: I bilkøen snakkes det om at det ligger mange mennesker i vannet rundt Utøya. Politiet har passert denne køen for lenge siden, men det er uvisst om de har med seg båt. Anine lojal mot politiet og antar at de gjør jobben sin. Til nå har angrepene blitt fremstilt som isolerte, hver for seg og uten sammenheng. Men nå kobler en av de sivile angrepene. «-Det må jo være de samme folka. Arbeiderpartier begge deler.». Denne fremstillingen er med på å kritisere politiet. En spør seg lett hvor er politiet?

10:05: Kaoset råder fremdeles, og flere ambulanser passerer bilkøen. Fremdeles intet tegn til politiet. I dette kaoset fremstår Anine som den politibetjenten situasjonen trenger og vi ønsker å se. Anine er modig, hjelpende, og bevarer roen i kaoset. Stig bekrefter ovenfor Anine at politiet er på Utøya.

11:48: På politikontoret i Nordre Buskerud politidistrikt. En betjent passerer Eivind og sier: «Nå er vi for seint ute. Håvard tok ham for en halvtime siden.». En annen politibetjent i telefon med noen seerne ikke får vite hvem er, bekrefter at gjerningsmannen er anholdt. «Nei, vi kan ikke si noe mer nå.». Fra tidligere episode gjenkjenner vi damen (Ellen) som sitter opererer nødtelefonen. I en dialogutveksling med Eivind er hennes ansiktsuttrykk og stemme tydelig preget av alvoret i situasjonen. «Han kom ut av skogen og overga seg.». Ingen meldinger om skadde eller døde, sier en annen tjenestemann over samband. Ellen sier derimot; «jeg har

snakket med ungdommer mens de ble skutt på! Det lå visst døde overalt.» I et søkeregister kalt *personagent* skriver Ellen inn 130270 i fødselsdato, *Breivik* i etternavn og Anders i fornavn. Observante øyne vil synes at det er merkelig at søkevaren kun gir et treff. Ellen blir nokså forbauset over treffet, før hun utbryter: «Det må være feil person.».

18:10: Tilsynelatende over nyhetssending: Nyhetsankeret sier «Et stort antall frivillige og helsepersonell forsøkte å hjelpe ofrene etter skyteepisoden. Vi advarer mot sterke bilder. Igjen ekte bilder og ekte lydklipp fra tiden. Helsepersonell og ambulansers hjelp fremheves, men det nevnes ikke noe om politiet.

20:05: Vi befinner oss i leiligheten til lærerinne Helga hvor hun og sønnen ser på et intervju gjort med en som klarte rømme skytingen. Dette er et autentisk klipp som er med på å konsolidere at serien dramatiserer fakta, og faktaene blir ivaretatt. Vi som seere forstår den traumatiske situasjonen landet befinner seg i, og det gjenspeiler seg i Helga og sønnens reaksjon på denne nyhetssendingen. (vurder relevans).

23:52: Anestesilege Anne Cathrine sier til ansatte på sykehuset at det er syv nye på vei inn. Videre sier hun «Vår jobb er å handle. Da kan vi gjøre feil, men den største feilen vi gjør, er å ikke handle». Sykehuset handler, og som vi skal se i de neste episodene, er det denne feilen politiet i stor grad også gjør. De handler ikke.

24:12: Vi befinner oss på Utøya med Delta, eller tungt bevæpna politi. Helsepersonell saumfarer vannet i søke etter lik/overlevende. Vi møter Eivind på øya, kaoset råder og folk utfører forskjellig type arbeid i situasjonen. Situasjonen er fremdeles uoversiktlig på tross av at gjerningsmannen er tatt. Eivind går i en båt hvor vi får se en blodig mann i sivilt. Det er tydelig at denne personen har bidratt i timene før vi møter han.

25:15: Eivind og den sivile sitter ved siden av hverandre og kjører båt. Det er en uvanlig stillhet mellom de to. Den sivile virker å gnage på flere element som tydelig irriterer han. Eivind er også preget. Han spør:

- Du er fra campingen?
- Ja, de fleste av oss er det, svarer den sivile noe aggressivt. Hans ansiktsuttrykk med senka øyenbryn, vått hår og kan muligens også være tegn på aggresjon.
- Jeg heter Eivind, sier Eivind.
- Sondre, svarer den sivile.

Eivind tilbyr Sondre noen tørre klær. Sondre, noe trassig, sier at han ikke vil ha klær. Eivind prøver videre å overbevise Sondre om å ta imot klær. Vi kan se at Sondre er tydelig sint. Hans munn rister, hans øyne myser, selve ansiktsuttrykket oser sinne. Eivind bestemmer seg for å melde han inn (til sentralen). Sondre klarer videre ikke styre sitt sinne, og sier:

- Politiet trenger ikke bestemme noe som helst! Vi dro ut med en gang, vi. Geir og de andre ble skutt på da de henta de som blødde i hjel på stranda.» (Sondre er med andre ord en del av campingfolka som i båter hjalp flyktende fra øya, mens politiet ikke var å finne). Videre spør Sondre Eivind:
- «Og hvor var du da? Var du på land med de andre politifolka og så på?» Stemmen til Sondre brister. Vi ser på ansiktsuttrykket til Eivind at ordene treffer ham.

26:56: I neste scene utveksler Eivind noen ord med en politimann (tilsynelatende fra Delta). Mannen sier til Eivind at terroristen avhøres i møtesalen på Utøya. «Flaks at vi ikke visste hvor sjukt det var. Da hadde han faen ikke vært her nå». Politimann innrømmer at situasjonens alvor var mye større enn det de ante.

Det neste som skjer er at de gjør seg klare til søke etter lik. Erling fant puls på en gutt som nå opereres. Se etter overlevende. Denne scenen hvor helsepersonell og politi skal søke etter mennesker og bekrefte døde er sterkt da den viser hvordan disse menneskene preges av jobben de må gjøre. Å søke etter så mange levende og døde blir på mange måter noe ekstraordinært ingen kan forvente av noen i den offentlige sektoren selv om de har et merke på brystet som sier politi.

29:20: Det er gjennom journalistenes research vi finner ut hvem terroristen er. Denne type journalistikk hvor de egentlig driver detektivarbeid og finner ut at angrepet har blitt nøye planlagt over tid stiller igjen spørsmål til politiet, ved at vi finner ut all den informasjonen om terroristen gjennom øynene til journalistene. Videre er det VG som bekrefter identiteten til gjerningsmannen og videre bekrefter at han vokste opp på Oslo vest. Dette er typiske ting en kan forvente av politiet i form av pressekonferanser. Det er nesten surrealistisk at han er norsk og gikk på samme skole som kronprinsen.

30:23: I søkt etter overlevende ligger det sko, pledd og diverse gjenstander igjen etter angrepene. Vi ser kropper, og stemmen til ambulanse brister: «to til» sier hun.

33:25: Vi er tilbake hos journalistene i Aftenposten som fortsetter detektivarbeidet sitt. I manifestet har de funnet at han hevder «muslimene overtar Europa og hvem sin skyld det er».

«Cultural Marxists, suicidal humanists, capital globalistst» sier en journalist. «Politikere fra disse partiene er forrædere. «Norwegian labour party, Arbeiderpartiet, øverst. Sexually transmitted disease epidemic in Western Europe as a result of cultural marxism.»

«Solution to prevent the extinction of the Nordic genotypes. The donors of egg and sperm will exclusively carry the Nordic Genotype».

There are situations in which cruelty is necessary and refusing to apply the necessary cruelty is a betrayal of the people you want to protect.

40:52: Vi er tilbake på Utøya og søkeområde. Funnene lagt i sammen (tydelig preget Eivind og ambulansejente).

Vedlegg C: Transkribering av episode 4 - 30 minutter:

00:00: Episoden starter med to barn som leker på en trampoline, mens vi hører en lydfil som sier: «Politidirektoratet vil gå nøye gjennom jobben politiet har gjort, men det er ikke tiden akkurat nå.».

00:20: En gul pizzabil svinger innom justisbygget. Vi ser politibetjenter i blodige arbeidsklær. Vi hører en politidame si: «Først av alt må jeg og alle i ledelsen takke dere for den fantastiske innsatsen. Oslopolitiet overtok etterforskningen i går kveld, men vi vil være preget av denne hendelsen i lang tid framover.» «Vi har vært i kontakt med psykologtjenesten og det vil være mulig å snakke med noen om en vil bearbeide inntrykk.» Mens damen prater mot sine ansatte, ser vi en tydelig nedstemt og preget gjeng. De er slitne, leie, preget og noe traumatisert. De sier ingenting, ser ned i bakken og de fleste blikk er «tomme».

09:20: Vi befinner oss på kontoret til Aftenposten. Journalistene er i gang med å undersøke manifestet. Tempelriddere nevnes. «To act as a judge, jury and executioner until the free, indigenous people of Europe are no longer threatened by cultural genocide». Her finner journalistene ut at terroristen ser på seg selv som dommer, jury og bøddel. Spekuleres i om han kan være en del av en større politisk gruppering som vil drepe politisk engasjert ungdom? Videre kommer det frem fra manifestet at «Vi er i en borgerkrig, at vestlige politikere og EU er forrædere i kampen mot islam. Journalistene konkluderer med at Arbeiderpartiet er hovedfienden til denne gruppa, dersom den eksisterer. En journalist spør: «Hva sier PST?» «Ingen kommentar» svarer en annen.

Videre ser lederen i avisen over et utkast Anine har skrevet til trykk. «Vi har tatt ham nå, dere kan komme frem». «De beroligende ordene fra Breivik får 10-20 ungdommer til å reise seg opp fra gjemmestedene sine langs stranda på Utøya. Øyenvitner skal ha sagt at han jublet og kom med seiersrop da han skjøt mot ungdommene». (Sjekk dette sitatet opp mot avisartikler).

11:50: Vi befinner oss fortsatt på kontoret til Aftenposten. En journalist spør:

- «Hvor lenge holdt han på?»
- «Ifølge VG ble han tatt klokka seks», svarer Harald.
- «Nei, men det stemmer jo ikke» utbryter Anine. «Vi hørte skudd mye lenger enn det».
- «Men det kan jo ha vært politiet da» svarer en annen.
- «Nei, for at de vi snakket med i natt sa at politiet ikke løsnet et eneste skudd» sier Anine.
- «Overga han seg frivillig», spør Harald.

Anine rister på hodet og det er lett å se at journalistene er forvirret og at det mangler en brikke for å få puslespillet til å gå opp.

- «Hvem følger opp politiet, egentlig?» spør Anine.

12:30: Vi befinner oss i en politibil med Eivind. Han hører på radio. «Oslo politidistrikt og andre politidistrikter og andre særorganer i Norge har jobba langt mer enn vi kan forvente av noen, og derfor er det viktig for meg i denne anledningen å berømme politikvinnen og politimannen i gata. Og også alle ledd i utover i politiet. Mens radioen går får Torset en stein i frontruta, pusten går og han er tydelig redd/nervøs. Over radioen får vi høre at etterforskningen vil ta tid og videre gå gjennom rutinemessige prosesser. Et politisk korrekt svar fra politiet uten å gi noe særlig informasjon.

En dame forsøker å hjelpe Eivind med den knuste frontruta. Han er tydelig traumatisert og sier «Jeg har fått med en støkk, OK?».

14:55: Bevæpna politi er på flyplassen når sønnen til lærer Helga skal reise. Bevæpna politi på utsatte punkter som flyplass er å forvente etter en terroraksjon.

15:40: Eivind dusjer ute. Vi ser hvordan han er preget av situasjonen. Han dusjer sammen med sin kone og bryter ut i gråt.

17:50: Vi ser flere vektere som tar imot lik, som skal videre inn på obduksjon. Dette gjør inntrykk for seere i den forstand at vi faktisk ser at noen må ta seg av jobben med lika i plastbagger. Flere titalls hvit kister kan ses på et rom.

19:15: En parkert politibil med fullt av roser i frontruta innleder denne scenen. Vi hører en mannlig stemme si: «Jeg presiserer at vi ønsker mest mulig åpenhet omkring den jobben vi har gjort de siste to døgn.» Vi befinner oss på en pressekonferanse med politiet holdt av Fredriksen og Sponheim. «Vi har ikke kommet videre med sikedes motiv for bomben og Utøya.» Anine befinner seg på denne pressekonferansen. «Han har sagt at han var alene om dette». «Vi kommer med kompetent og overlegen styrke som roper til gjerningsmannen. Han velger da å overgi seg. Han har brukt da brukt to våpen, og er i besittelse av en betydelig mengde ammunisjon fremdeles. Slik sett har politiets respons hindret en videre drapshandling på Utøya.» Bak de som holder pressekonferansen kan vi se «På jobb for en trygg hovedstad». **«Altså en times respons fra Nordre Buskerud Politidistrikt fikk melding om hendelsen første gang, til de iverksetter sine tiltak gjennom varslinger til oss og til mannskapet løser oppgaven ute på en øy i Tyrifjorden.**

Vi ser Anine notere følgende stikkord: «Politiet på Utøya 18:25» «Anholdt 18:27» «En time? Lenge eller kort?»»

Anine rekker opp hånden, hun spør:

- «Har dere kartlagt hvorvidt sikete var medlem av en organisasjon, europeisk eller norsk?».
- «Det er kontinuerlig arbeid som pågår. Det er også avhengig av hva han selv sier i sine forklaringen, men det er under løpende etterforskning.».

Claes Arvidsson i SVT spør videre:

- «Hvorfor rykket ikke det lokale politiet til Utøya?»
- «Grunnen til at de ikke gikk ut var at våre mannskaper var klare samtidig som det lokale politiet, mens våre mannskaper er spesialtrente til denne type oppdrag. Dette er i tillegg et lite politidistrikt med meget begrensede ressurser. Dette foregår på en øy, de må ha med seg en båt, de ankommer og får klargjort idet beredskapstroppen ankommer kl. 18:09. De forener da sine styrker og drar ut. Det er bildet.» svarer politiet.
- «Blir det en utredning om responstiden?» spør Claes Arvidsson videre.
- «Nei.» svarer politiet kort og kontakt, nesten litt kaldt.

22:15 I et intervju med en ekspert på kontrajihadisme finner Harald ut at Breiviks ideologi og miljø tilsier at slik situasjonen er nå, er det eneste de kan gjøre «å ta til våpen. Det er krig.».

29:50: Anine har snakket med en person (pårørende fra Sundvollen) som opplever at politiet feilinformerer pressen, eksempelvis gjennom at Utøya beskrives som «en øy ute i havgapet», men det er visst bare 600 meter ut der.

30:40: Vi befinner oss på en kai med Harald og Anine, 600 meter fra Utøya. De møter to ambulansesarbeidere og utveksler en dialog.

- «Hei. Dere har ikke tid til å snakke litt med oss?» spør Anine
- «Journalister?» spør ambulansefolka.
- «Ja, Aftenposten», svarer Harald.
- «Var dere her på fredag?», spør Harald videre.
- «Ja, vi var en av de første ambulansene som kom» svarer den ene.
- «Når da?» spør Anine.

- «Hit til kaia? Når da?» svarer den ene mens han ser bort på kollegaen.
- «Den var vel ti over halv?» sier han spørrende.
- «Da var det vel to ambulanser her» sier han videre.
- «Ti over halv sju?» spør Harald.
- «Han var akkurat tatt da.» sier Harald videre.
- «Nei, ti over halv seks» korrigerer ambulansarbeideren.
- «Før politiet?» utbryter Anine.
- «Ja, det er ofte sånn» sier han videre.
- «Jeg var her selv i køen», «hvordan var det her nede?» spør Anine.

Ambulansarbeiderne blir litt motvillige, men forsetter å svare på journalistenes spørsmål:

- «Det første vi hørte var jo skytinga, jevnt, som en maskin. Så så vi jo hoder i vannoverflaten. Folk som prøvde å komme seg vekk fra øya. Campingturistene var jo ute med båtene sine og plukket opp folk fra vannet.» sier ambulansarbeideren.
- «Så campingfolka var allerede ute på vannet?» utbryter Harald.
- «Ja», svarer de i helsepersonellet entydig.
- «Hadde det ikke vært for dem, hadde dette blitt mye verre.» svarer den andre ambulansarbeideren, før han utdyper:
- «Du må huske at flere av dem var skutt, og det var iskaldt i vannet. De tok dem opp i båtene sine og fikk dem inn på land».
- «Men, politiet, da? Første patrulje fra Hønefoss ... Hva skjedde da?» spør Harald.
- «Da ba de oss rygge opp på veien. Det var ikke trygt her nede, sa de.».
- «Og de da? Hva gjorde de?» spør Harald.
- «De gikk jo ned til kaia. Jeg så ikke hva de gjorde, måtte konse på rygginga».
- «Men du rygga ikke» sier Harald og ser på den andre ambulansarbeideren. Han spør:
- «Hva så du?»
- «Jeg så ikke så mye, jeg heller. Han ene gikk ned hit, og jeg tror han sikra kaia. Han gikk i hvert fall frem og tilbake her nede. Han andre gikk opp på veien og begynte å dirigere trafikken.
- «Men de prøvde ikke å få tak i båter for å komme seg over?» spør Anine.
- «Det skal ikke så skrevet noe sted her?» spør ambulansfolka.
- «Nei, ikke hvis du ikke vil» svarer Anine.
- «Nei, det vil jeg ikke, jeg vil helst ikke snakke noe mer om dette.».
- «Hvor lenge holdt han på?» avbryter Anine.

- «Lenge» svarer den ene kort og kontakt, før kollegaen utdyper:
- «Godt over en halvtime.»
- «Mens politiet dirigerte trafikken?»
- «Vi kan ikke dra over dit» avbryter ambulansemannen.
- «Vi har ikke våpen.»
- «Politiet var og ubevæpnet?» spør Anine.
- «Nei, de var tungt bevæpna. Hjelmer, vester og maskinpistoler.» svarer ambulansemannen.
- «Er du sikker på det?» spør Anine.
- «Ja, det er jeg sikker på.» svarer han.

34:26: Neste scene utspiller seg i lokasjonene til Aftenposten. Anine og Harald arbeider videre med informasjonen de fikk av ambulansarbeiderne på kaia 600 meter fra Utøya. Kilder hos politiet og nødetatene hevder at politiet hadde plikt til å gripe inn.

På et «researchrom» sier Anine:

- «Det vi vet til nå, er følgende: Første patrulje fra Hønefoss ankommer 17:52 til Utvika kai. Her sier de at de ikke finner båter. **Dette er feil. På fjorden er det allerede båtførere fra campingplassen ute og redder ungdommer.**».
- «Vi har snakka med flere båtførere som rykka ut med en gang de skjønnte at det var noe som foregikk» skyter Harald inn.
- «De blir til og med beskytt mens de holder på, men de fortsetter. Og dette skjer mens tungt bevæpna politi står på land.» sier Anine.
- «Sa ikke du at de tidligere hadde fått ordre om å observere til Delta kom» spør lederen i Aftenposten.
- «Jo, men vi har akkurat fått vite om en instruks som heter «skyting pågår». Den sier at politiet har plikt for å gripe inn i slike situasjoner, selv om det skulle medføre fare for eget liv. Dette har politi og nødetater øvd på [...] og kom som en konsekvens av at politiet ble stående å se på en skoleskyting i Finland.».

35:30: Så skifter fokus, vi er tilbake til Utvika kai med intervjuet med ambulansfolkene. Harald spør:

- «Da Delta kom. Skaffa de båt sjøl, eller hadde de to første skaffa en?»
- «Det veit vi ikke, Delta dro ikke herfra, de dro fra Storøya.» svarer ambulanspersonellet.

- «Storøya? Hvor er det?» spør Harald forvirret og undrende.
- «Tre-fire kilometer oppi det» sier en av ambulansemennene og peker mot stedet.

35:48: Tilbake i researchrommet.

- «Delta som kommer fra Oslo, aksjonerer ikke fra Utvika kai, men de kjører heller videre til Storøya som medfører en ekstra kjøretur på 3,6 kilometer. Ikke bare får de denne turen her, men òg en fire ganger lenge båttur til Utøya.» sier Anine.
- «Hva kan vi skrive?» spør avisas leder. «At ting ikke fungerte optimalt?»
- «At ting ikke var optimalt» sier Anine ironisk.
- «Det er jo sånn med aksjoner, at ingen har oversikt når det skjer. Etterpå er det lett å sitte her og være besserwisser.» sier lederen.
- «Vi kan ikke vite om noen hadde blitt reddet om de hadde vært der ti minutter før».
- «Han skøyt helt til han overga seg 18:27» sier Anine sint og frustrert.
- «Jeg er ikke komfortabel med dette» sier lederen
- «Du er ikke komfortabel?» utbryter Anine.
- «Nei jeg er ikke det.» svarer han.
- «Se på meg!» roper Anine.
- «For jeg skal si det en gang til. OK?».
- «Han skøyt helt til han overga seg 18:27. Hva tror du han skøyt på?» sier Anine
- «Det sitter folk oppe på rikshospitalet og venter på beskjed om at barna deres er identifisert. Skal vi spekulere i om de kunne overlevd?» sier lederen.
- «Det er mer enn 30 minutter Peter!» svarer Anine.

38:00: Landet står stille klokken 12.

38:47: Anine skriver tittelen *De vanskelige minuttene* inn i et tomt Word dokument.

39:04: Blomsterhavet vises.

41:35: Ferdig utkast til *de vanskelige minuttene* vises seeren på skjermen. Ender med å ikke publisere og får begrunnelser fra ledere i avisa. Harald og Anine motargumenterer. De argumenterer med god journalistikk. De får dermed lov å publisere den. Artikkelen skal «vaskes! Ikke én ting skal være mulig å misforstå.». Det er lite som kan misforstås og bistandsadvokaten er enig, sier Anine.

43:40: Vi hjemme hos Eivind som hører på radio. Over radioen høres det:

- «De som jeg bistår, som jeg har vært hos i dag, har de hatt kontakt med sine barn ti minutter før drapsmannen ble pågrepet. Og for de som da hadde kontakt med barna sine ti minutter før, så tenkte de: «Mitt barn kunne vært i live hvis Delta-styrken kom tidsnok, og for de personene må vi stille alle typer spørsmål.»».

43:58: Eivind leser Harald og Anines artikkel *De vanskelige minuttene*. En kvinne sier til Eivind. «Det står ikke noe om dere der. Det er ikke oss det er synd på svarer Eivind. Tenk om det hadde vært våre unger sier Eivind videre.

44:25: Eivind er på jobb og kjører bil. Over radioen høres det «Noe som ville ha ført til at de siste 20 ungdommene ville overlevd. Aftenposten retter også kraftig kritikk mot lokalpolitiet fra Hønefoss som ikke gikk til aksjon og ikke fulgte instruksene *skyting pågår*.» Eivind skrur av bilen og dermed også radioen.

46:12: Fellesmøte hos Nordre Buskerud Politidistrikt. Tom Erik Haugen skal hjelpe de med informasjonsflyten rundt 22.juli. Dette er en prege situasjon, dere så og opplevde ting den dagen som vil være med de resten av livet. Media er ute etter syndebukker. Politiet skal derfor opptre samlet – som et politikorps. Det er kun én skyldig i denne tragedien.

49:14: I heis hos Aftenposten. En eldre kvinne sier til Anine: «Den artikkelen var jævlig umusikalsk.» Ja det syns jeg, og det er ikke bare jeg som syns det utdyper hun. «Har du glemt hvem som var gjerningsmannen? Hva?».

51:10: Vi er i kirken. Anine sier til Harald at politiet fikk tips om Breivik. Ti minutter etter at bomba gikk av så hadde politiet full beskrivelse av gjerningsmannen. Dette gjør at vi som seeren stiller spørsmålene: Hva i alle dager har skjedd i politiet, og hvordan i alle dager kunne dette skje?

Vedlegg D: Transkribering av episode 5 - *Elefantsnabel*

01:25: Harald og Anine snakker med et vitne som så ABB får bomba gikk av. Han ga politiet bilnummer, kledd som politi og bar våpen. Politiet hadde altså denne informasjonen **ti minutter etter** at bomba gikk av. Dette viser igjen i neste scene hvor politiet har en debrief.

01:55: Tipset ble skrevet på en lapp, levert til operasjonsleder i henhold til vanlig rutine. Operasjonsleder så dessverre ikke denne lappen før 20 minutter etterpå. Klokkene 16:04 ble vitnet ringt opp igjen, og da tok det 40 minutter før Kripos fikk sendt ut riksalarm. Da befant allerede terroristen seg ved Utvika kai. Politibetjentene ser på hverandre og blir bare mer og mer forvirra.

06:14: I Aftenpostens lokasjoner. Anine spør hvordan det kunne ha seg at terroristen var ved Utøya dersom riksalarmen var utløst. Politibetjenten som mottok tipset bekrefter at hun mottok det, men vil vente med sin forklaring. Anine spekulerer på om dette er betjentens eget valg. Hun tror noen forsøker å kjøpe tid. Alle vil vente med å uttale seg til Gjørv-kommisjonen. Anine vil da prøve helikopterpilotene.

08:35: Av en kollega beskyldes Anine for å legge skyld over alt. Hun blir sur og utbryter:

- «Skriv om dette du, da. Forklar foreldrene til de døde hvorfor helikoptrene til NRK filmer mens ungene deres dør og politiet ikke gjør en fuckings dritt!»
- «Tror du det du skriver gjør det bedre?» svarer han.
- «Det er ikke min å få dem til å føle seg bedre, ikke din heller» svarer Anine
- «Det er ingenting som vil få dem til å føle seg bedre, fordi de har mistet absolutt alt.» utdyper Anine.

14:49: Under en minnesamling på en skole ser vi parallelle bilder av et parkert politihelikopter med masse av Anines notater. Hun er i neste scene i helikopteret med en pilot.

15:45: Unger leker hviskeleken, metafor til tittel og politiets manglende og misvisende informasjon.

16:50: En forside i Aftenposten vises, som har bilde av et politihelikopter med overskrift:

- «Helikopteret var klart/Mannskapet var klart/Ble bedt om å vente». Videre ser vi en gutt (Velte) lese denne avisen: Politihelikopteret sto klart, og mannskapet var tilgjengelig rett etter terrorangrepet mot regjeringskvartalet. De ble bedt om å vente, stikk i strid

med opplysninger som tidligere er kommet frem.»). Denne gutten har mista søsteren sin til angrepet. Han spør faren:

- «Kunne helikopteret ha redda henne?».
- «Ja, kanskje.» svarer faren etter en stund.
- «Men hvis hun levde da, kunne de ha redda henne?» spør gutten videre.
- «Kanskje vi skal tenke på noe annet mens vi spiser.» svarer faren.
- «For hun blødde i hjel, ikke sant?» (Hun er søsteren til gutten, og farens datter).
- «Spis nå.».

28:34: Vi møter Eivind og Sondre(?) Campingfyren. Han leverer jakken tilbake til Eivind. Han sier til Eivind at han klarer ikke glemme ungene bak pumpehuset. De er liksom som om de venter på at jeg skal hente dem mens de blør i hjel.

- «Det er satt ned en kommisjon som skal granske det som har skjedd.» sier Eivind.
- «Jeg skal vise deg en ting.» Han tar opp en mobil med video av en råd gummibåt, med masse bevæpna politi i. Til høyre en fritidsbåt.

«Skjermdump NRK».

- «Ser du den gjengen der? Det er beredskapstroppen som alle venta på.».
- «Båten havarerer den, for det er for mange om bord. Så det er en fra campingen (Den hvite båten) som må komme og kjøre dem over. Jeg vet ikke hvor mange han skøyt mens det pågikk, jeg.».

De neste bildene viser hvordan politiet går over i den hvite båten.

- «Jeg fatter ikke hvordan politiet kan leve med seg selv. Hvordan lederne av landet klarer det. Men folk skal vel fortsette å leve med de feilene de har gjort. Er det sånn det er?»

Neste scene viser en tydelig preget Eivind tilbake på politistasjonen. Bildene han nettopp ble vist av Sondre går over en tv-skjerm på et av møterommene i lokalet. Det er fra en nyhetssending. Reporteren sier «Beredskapstroppen fra Oslo har her akkurat kommet seg i politibåten. Fullastet med tungt bevæpnede politifolk går det snart galt. Politibåten begynner å ta inn vann og får motorstopp. Det var trolig flere ting som burde vært gjort annerledes.

31:40: I et møte med sin leder har Eivind gjort noe (ikke viktig for min oppgave). Det som derimot er viktig er at lederen sier til Eivind at det er «den offentlige tjenestemanns skjebne å feile. Prester, politi, leger. Se på Delta, Norges dyreste politienhet. Selv de driter seg ut den dagen de virkelig skal.».

42:50: Anine finner ut at barnevernet har vært inkludert i ABBs barndom. Viser autentiske bilder fra da terroristen var barn.

45:45: I samtale med psykolog sier Anine på spørsmål om hva hun tenker. Da svarer hun det vi alle tenker: «At politihelikoptrene burde flydd, at politimenn burde vært raskere. Tipset som kunne ha stoppet ham. Er han høyreekstrem eller gal?». «Alle som døde».

48:30: Politiets svikt viser igjen i Vetle.

Vedlegg E – skjermdump 1

Bildet er en skjermdump hentet fra:

NRK, 5. *Elefantsnabel* hentet 20.05.2022 fra <https://tv.nrk.no/serie/22-juli/sesong/1/episode/5/avspiller> 29:18.